

Рада ЛГБТ-організацій України
Інформаційно-правозахисний Центр для геїв та лесбійок «Наш світ»

ЛГБТ-ВЕКТОР УКРАЇНИ

Становище ЛГБТ в Україні (листопад 2011 – 2012 р.)

Київ
2013

Звіт «ЛГБТ-ВЕКТОР УКРАЇНИ»

У публікації представлено інформацію, що відображає соціальне, правове та політичне становище сексуальних меншин в Україні за період з листопада 2011 р. по кінець 2012 р. Наведено аналіз законодавства, заяв політиків, дані соціологічних опитувань населення, приклади випадків дискримінації на ґрунті сексуальної орієнтації та інше.

Укладач: Олександр Зінченков

Редактор: Андрій Кравчук

Керівник проектів Центру «Наш світ»: Андрій Маймулахін

Автори висловлюють щире подяку всім активним учасникам електронної розсилки LGBT Leaders, які збирають і обмінюються актуальною інформацією про різні аспекти становища ЛГБТ в Україні.

Звіт «ЛГБТ-ВЕКТОР УКРАЇНИ» підготовлено Центром «Наш світ» за фінансової підтримки програми «Матра/КАП» Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

Моніторинг також здійснювався за фінансової підтримки німецького Фонду «Пам'ять. Відповідальність. Майбутнє».

Погляди, виражені в цьому документі, можуть не збігатися з офіційними позиціями спонсорів.

Інформаційно-правозахисний Центр для геїв та лесбійок «Наш світ»

Поштова адреса: а/с 173, м. Київ, 02100

Телефон/факс офісу в Києві: (044) 296-34-24

E-mail: coordinator@gay.org.ua

Інтернет-сторінка: <http://www.gay.org.ua>

Рада ЛГБТ-організацій України

Поштова адреса: а/с 173, м. Київ, 02100

Телефон (секретар Ради): (050) 315 54 57

Телефон/факс: (044) 296-34-24

E-mail: info@lgbt-rada.org.ua

Деякі офіційні заяви Ради можна знайти на за адресою: <http://www.gay.org.ua>

© Центр «Наш світ», 2013

При використанні матеріалів, посилання на Центр «Наш світ» є обов'язковим.

Звіт (українською, російською та короткий виклад англійською) розміщено в Інтернеті за адресою:

<http://www.gay.org.ua/annualreports>

ЗМІСТ

Вступ	4
Як складався звіт	5
1. Законодавство	6
1.1. Законопроекти про заборону «пропаганди гомосексуалізму»	6
1.2. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»	14
1.3. КПК України	17
1.4. Рекомендація КМРЕ СМ / Рес (2010) 5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ»	17
1.5. УПО ООН	17
2. Позиція державних органів та органів місцевого врядування	20
2.1. Президент України	20
2.2. Прем'єр-міністр	20
2.3. Міністерство закордонних справ	21
2.4. Міністерство охорони здоров'я	22
2.5. Міністерство освіти, науки, молоді та спорту	23
2.6. Міністерство оборони	23
2.7. Державний комітет з телебачення і радіомовлення	24
2.8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	24
2.9. Органи місцевого самоврядування	26
3. Недержавні сфери	28
3.1. Ставлення суспільства	28
3.2. ЗМІ	28
3.3. Церков	30
3.4. Культура	33
3.5. Бізнес	35
3.6. Спорт	35
4. Думки українських політиків	37
4.1. «Чорно-голубий» політичний PR	42
5. Аналіз задокументованих випадків (кейсів) порушення прав, дискримінації та дій на ґрунті ненависті, вчинених за ознаками СОГІ	44
5.1. Взаємовідносини з приватними особами	44
5.2. Взаємовідносини з правоохоронними органами	46
5.3. Трудові відносини	48
5.4. Освіта	48
5.5. Соціальна сфера та сфера прав споживачів	49
5.6. Судова сфера	49
5.7. Право на мирні зібрання	50
5.8. Пенітенціарна система	52
6. Основні висновки та рекомендації	53
Список використаних скорочень	56
Про Центр «Наш світ»	57

ВСТУП

Наш минулорічний звіт про дотримання прав людини щодо ЛГБТ в Україні називався «Крок вперед, два назад» (<http://gay.org.ua/publications/report2011-u.pdf>), символізуючи тим самим відхід від ліберально-демократичних принципів, які були задекларовані Україною. Та ж тенденція збереглася і в 2012 р., посилившись нагнітанням небувалої істерії в суспільстві в питаннях гомосексуальності та проявами відкритої гомофобії на державному рівні. Цей період ознаменувався також і ростом гомофобної агресії – злочини та інциденти на ґрунті ненависті стосовно ЛГБТ стали ще більш зухвалими і жорстокими, а реакція на них з боку влади викликає зростаючий сумнів у тому, що вона зацікавлена в їх ретельному розслідуванні та покаранні винних. Водночас, жорстокість і неспровокованість гомофобної агресії, а також різка реакція на прояви гомофобії в українському суспільстві і політикумі з боку західних політиків і мас-медіа, викликали підвищений інтерес з боку українських ЗМІ, політиків та широкого суспільства до цих тем, що вперше висвітило цілий спектр суспільних думок щодо таких проблем. Вперше гомофобні пропаганда й агресія отримали публічне засудження і відсіч принаймні з боку українських журналістів, а українська влада була вимушена робити якісь заяви з цього приводу.

Таку ситуацію, на наш погляд, можна пояснити рядом факторів, у першу чергу, – результатом передвиборного популізму в світлі парламентських виборів (жовтень 2012 р.) з боку практично всіх основних політичних сил України. При цьому гомофобна риторика стала мало не єдиним фактором, що їх об'єднує.

Фундаментом для цього послужила діяльність церков і ряду клерикальних об'єднань, які проголосили своєю метою боротьбу за так звані «традиційні християнські цінності і сім'ю» та проти нібито запущеного з Заходу триголового змія під назвою «ґендер - гомодиктатура - ювенальна юстиція». Ґрунтуючись лише на поширених в патріархальному українському суспільстві стереотипах і догмах, користуючись відсутністю об'єктивної інформації з цих питань, їм вдалося створити такий фон, при якому політикам консервативного спрямування стало вигідно використовувати цю тему як передвиборну платформу, а решті їх колег, включаючи опонентів, не залишилося нічого іншого, ніж підтримати ці гомофобні ініціативи, інакше б вони самі ризикували уславитися в народі відомо ким... Таким чином, протягом одного року в парламенті було зареєстровано три (!) гомофобних законопроектів. На думку ряду вітчизняних і зарубіжних експертів, прийняття як закону хоча б одного з них може привести до серйозних ускладнень при підписанні Угоди про лібералізацію візового режиму та Угоди про асоціацію з ЄС.

Реакцією держави, раніше не поміченої у відкритій гомофобії, стали її прояви на різних рівнях, що виразилося як у заявах окремих посадовців, так і в діях або бездіяльності цілих державних органів. Однією з причин такої позиції, на наш погляд, стала наростаюча в останні роки тенденція фактичної відмови української влади дотримуватися європейського курсу, що вимагає неухильного дотримання прав людини. У цьому зв'язку ЛГБТ-спільнота, яка практично не має підтримки всередині країни, може спиратися лише на думку європейських і міжнародних інституцій, чий вплив на українську владу стає все слабкішим.

В якості суспільного подразника не можна не згадати про «Київ-Прайд 2012», який довго готувався (починаючи ще з осені 2011 р.) та викликав цілу хвилю негативної реакції в суспільстві, вміло підготовану все тими ж клерикальними організаціями. ЗМІ по-своєму доклали руку до зростання гомофобії в суспільстві, рясно ілюструючи в основному адекватні матеріали з ЛГБТ-проблематики фотографіями з західних гей-прайдів, що абсолютно не відповідало змісту цих статей і репортажів, закріплюючи в суспільній свідомості насамперед саме ці яскраві і епатажні образи. Все це вплинуло і на зростання гомофобної агресії з боку ультраправих і різного толку націоналістичних організацій. Кількість таких інцидентів значно зросла, починаючи з кінця 2010 р.

ЯК СКЛАДАВСЯ ЗВІТ

Основою для написання нинішнього щорічного звіту про становище ЛГБТ в Україні, як і в попередні роки, стали дані, зібрані в ході безперервного моніторингу дотримання прав людини стосовно українських гомосексуалів і трансгендерів, проведеного Центром «Наш світ». Крім цього, використовувалася інформація різних українських і зарубіжних ЛГБТ і правозахисних організацій, таких, як «Гей-Форум України», Amnesty International и Human Rights Watch.

Масивом для проведення аналізу сучасного українського законодавства стали закони, законопроекти, а також законодавчі акти нижчого рівня, що тією чи іншою мірою торкаються прав ЛГБТ. У звіті цитуються також витяги з офіційних листів різних державних органів, отриманих у відповідь на запити Ради ЛГБТ-організацій України.

За межі даного звіту винесені результати моніторингу виконання Україною Рекомендації КМРЕ СМ / Res (2010) 5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ», тому що вони склали окреме дослідження, з результатами якого можна ознайомитися за адресою: <http://gay.org.ua/publications/report2012-u.pdf>.

Позиція міжнародних органів, участь в яких бере або хотіла би брати Україна, щодо фактів порушення прав людини відносно ЛГБТ в Україні взята з офіційних документів цих організацій – ООН, РЄ, ЄС, ОБСЄ, а також з українських і зарубіжних ЗМІ.

Вітчизняні ЗМІ (в основному інтернет-видання) слугували джерелом інформації про позиції різного роду і рангу політиків і чиновників, як українських, так і зарубіжних, з питань СОГІ. З них ми черпали інформацію про позицію українських церков і різного роду релігійних організацій, отримували інформацію про соціологічні дослідження, які були проведені в Україні та стосуються ЛГБТ.

Окремий розділ склав аналіз задокументованих в ході моніторингу, проведеного Центром «Наш світ», випадків порушення прав, дискримінації та дій на ґрунті ненависті, скоєних за ознаками СОГІ в Україні. У ньому використовувалися матеріали деяких судових справ – як кримінальних, так і адміністративних, – пов'язаних із проблемами ЛГБТ людей. Цей розділ був складений за принципом найбільш вразливих з точки зору прав людини сфер життєдіяльності українських ЛГБТ, а також по найбільш поширених видах порушень. Для документування кожного окремого випадку (кейсу) використовувалася спеціальна форма, що була розроблена раніше і застосовувалася для збору подібної інформації в попередні роки. Кейси документувалися як співробітниками Центру «Наш світ», так і спеціально навченими регіональними активістами практично з усіх регіонів України.

1. ЗАКОНОДАВСТВО

Гомофобія на інституціональному рівні, тобто закріплена законодавчо, стала найбільш яскраво проявлятися, починаючи з 2011 р., завдяки реєстрації у Верховній Раді трьох законопроектів, спрямованих на заборону т.зв. «пропаганди гомосексуалізму». На момент написання даного звіту один з них вже пройшов перше читання і перейшов до нового скликання парламенту, а інший був знову зареєстрований його автором (народним депутатом України В. Колесніченком) в новому скликанні ВР.

Окремі дискримінаційні норми в українському законодавстві були закріплені й раніше, але вони були або фактично недіючими (наприклад, п. 21 ст. 10 Закону України «Про міліцію», який зобов'язує міліцію в примусовому порядку доставляти представників груп ризику, до яких відносяться ЧСЧ, для обстеження на ВІЛ і лікування; докладніше див.: http://gay.org.ua/publications/gay_ukraine_2009-r.doc), або носили досить вузький характер (наприклад, наказ МОЗ № 60 від 03.02.2011 р., який вважає скасований ще з початку 90-х років минулого століття діагноз «гомосексуалізм» протипоказанням до зміни статі; докладніше див.: <http://gay.org.ua/publications/report2011-r.pdf>). До відвертої і широко застосовуваної фактичної дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації можна віднести, мабуть, лише ст. 74 Сімейного кодексу України «Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою чи якомусь іншому шлюбі». Очевидна і невинуватена дискримінація за ознакою ґендерної ідентичності закріплена не законами України, а підзаконними актами – наказами МОЗ; зокрема, до неї слід віднести заборону транссексуалам на всиновлення дітей (наказ МОЗ № 479 від 20.08.2008 р.).

Разом з тим, в українському законодавстві задекларовані й антидискримінаційні норми (наприклад, ст. 24 Конституції, ст. 2-1 Кодексу законів про працю, ст. 161 Кримінального кодексу та ін.), які, однак, не включають ознаки СОГІ явним чином в перелік ознак, за якими заборонена дискримінація. Деякі державні органи у своїх листах припускають, що СОГІ можуть бути віднесені до невизначеного формулювання «інші ознаки», яке присутнє майже в кожній з перелічених вище норм. Однак вимоги міжнародних інституцій (детально див. нижче про ЗУ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні») полягають у необхідності прямого включення СОГІ до переліку антидискримінаційних ознак. На жаль, українському законодавцю, який з неймовірною поспішністю прийняв у 2012 році фундаментальний у сфері протидії дискримінації Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», знову вдалося уникнути виконання цієї сучасної європейської норми. Ми вважаємо, що такі законодавчі норми, сформульовані відповідним чином, повинні стати тим першим кроком з боку держави, який сприятиме зниженню рівня гомофобії у суспільстві, тому їх навмисне виключення або нечітке формулювання також слід вважати проявом інституційної гомофобії.

1.1. Законопроекти про заборону «пропаганди гомосексуалізму»

Законопроект № 8711 (з 12.12.2012 р. – № 0945)

Це перший із зареєстрованих (ще влітку 2011 р.) у ВР законопроектів, спрямованих на боротьбу з «пропагандою гомосексуалізму» під назвою «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)» (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45128).

З його докладним аналізом можна ознайомитися в нашому торішньому звіті (<http://gay.org.ua/publications/report2011-r.pdf> (додаток А)). За цим же посиланням можна знайти негативну реакцію на його появу з боку низки вітчизняних та міжнародних правозахисних організацій (наприклад, УГСПЛ, Amnesty International, Human Rights Watch), а

також міжнародних структур та їх окремих представників, таких як Представництво ООН в Україні, Європейський Союз, Рада Європи, ряду делегатів ПАРЄ і депутатів Європарламенту.

Автори 8711, зліва направо і зверху вниз: Л. Григорович (НУНС), Т. Чорновіл (позафракційний), Ю. Ковалевська (ПР), К. Лук'янова (НУНС), П. Унгурян (БЮТ), Е. Царьков (КПУ).

Незважаючи на негативні висновки експертів, включно з Головним науково-експертним управлінням ВР, законопроект 8711 було схвалено у травні 2012 р. профільним Комітетом ВР з питань свободи слова та рекомендовано до першого читання в парламенті. Характерно, що Юрій Стець (НУНС), голова цього комітету, не проголосував проти 8711 під час голосування в комітеті, хоча раніше називав його «нелогічним і дискримінаційним» і запевняв, що комітет рекомендуватиме ВР його відхилити (<http://osvita.mediasapiens.ua/material/4895>).

Знову до 8711 парламент повернувся вже на останній сесії VI скликання, яка розпочалася в вересні 2012 р. На погоджувальній раді голів депутатських фракцій, що проходила напередодні відкриття сесії, не обійшлося без курйозів. Ось як описує це газета «Комерсант»:

... зокрема, депутати не змогли прийти до спільної думки щодо вимоги фракції комуністів негайно розглянути законопроект «Про заборону пропаганди гомосексуалізму». Лідер КПУ П. Симоненко заявив: «Я за останні місяці об'їздив дві третини регіонів України – скрізь посилюється криза і соціальна напруга», – пояснив він свою ініціативу. – «А якщо чесно, люди вимагають введення монополії на виробництво та продаж алкоголю, а також прийняття законопроекту № 8711 “Про заборону пропаганди гомосексуалізму”!».

Слова Симоненка застали Володимира Литвина зненацька:

– Ви розумієте, цей законопроект (№ 8711 —“Ъ”) викликав, так би мовити, неоднозначну реакцію за межами України – тихо сказав спікер – Розумієте... представники різних міжнародних організацій пишуть, що він порушує права меншин...

– Яких ще меншин? – Обурено перепитав пан Симоненко.

– Сексуальних меншин, – опустивши очі, відповів голова Ради. – Я вважаю за необхідне проведення експертної оцінки даного законопроекту на відповідність усім правам і свободам людини. (<http://www.kommersant.ua/doc-rss/2014558>).

Тим не менш, 2 жовтня 2012 р. 8711 був проголосований парламентаріями в першому читанні без єдиного голосу «проти». Примітно, що законопроект виносили на голосування двічі – першого разу він просто не набрав потрібної кількості голосів (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_sh?id_fakt=37798&nom_s=11), що зайвий раз доводить основну функцію більшості депутатів у сесійній залі – за командою натискати на кнопки.

У той же день міжнародна правозахисна організація Amnesty International різко засудила й закликала український парламент відхилити законопроект № 8711:

«Цей законопроект є породженням стереотипних уявлень про гомосексуальність, а не результатом належного процесу, під час якого брались би до уваги інтереси дитини і забезпечувались її найкращі інтереси.

Якщо Україна хоче відповідати європейським і міжнародним стандартам прав людини, український уряд повинен намагатися будувати суспільство, в якому різноманіття розглядається не як загроза, а як джерело збагачення всього суспільства», – заявила Тетяна Мазур, виконавчий директор Amnesty International в Україні (http://www.amnesty.org.ua/sites/default/files/Law_8711_Press_Release_2_10_2012.doc).

Крім цього, понад сто організацій громадянського суспільства України (серед яких і організації, що виступають за права дітей) та міжнародних організацій підтримали звернення, ініційоване Коаліцією з протидії дискримінації в Україні, в якому висловили своє обурення прийняттям у першому читанні законопроекту № 8711, спрямованого на обмеження свободи слова і свободи самовираження, і закликали парламент його відхилити – про це повідомила прес-служба Коаліції з протидії дискримінації (http://www.antidi.org.ua/activity/application/application_264.html). Більше 122 тис. підписів було зібрано по всьому світу під зверненням до українського президента з вимогою не допустити прийняття гомофобного закону 8711 і розслідувати жорстоке побиття організаторів гей-прайду в Києві у травні 2012 р. (<http://www.allout.org/ukraine>).

Законопроект № 10290

Клон попередньої законодавчої ініціативи, законопроект авторства депутата-регіонала Вадима Колесніченка «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди гомосексуалізму» був зареєстрований в ВР 30.03.2012 р. (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43007) и вже 6 червня 2012 р. отримав позитивне рішення профільного Комітету ВР зі свободи слова, незважаючи на негативний висновок Головного науково-експертного управління ВР, яке рекомендувало його відхилити. Негативної думки про цей законопроект був і голова комітету Юрій Стець, який припустив, що шляхом схвалення цього документу влада хоче заборонити взагалі будь-які мирні акції громадян. Але, незважаючи на свою особисту думку, він, як і у випадку з 8711, не став голосувати проти цього законопроекту (<http://www.telekritika.ua/news/2012-06-06/72428>).

У червні 2012 р. міжнародні правозахисні організації Amnesty International і Human Rights Watch звернулися із заявою на ім'я спікера ВР В. Литвина (<http://amnesty.org.ua/node/265>) із закликом відхилити два законопроекти, що прямо суперечать зобов'язанням України, взятими на себе в рамках європейських та міжнародних угод із захисту прав людини. У заяві наводиться доскональний аналіз невідповідності законопроектів № 10290 та № 8711 цим зобов'язанням.

*В. Колесніченко (в центрі),
автор законопроекту
№ 10290*

Цікавий коментар до законопроекту № 10290 і думка експерта щодо нього, опубліковані в статті «Верховну Раду штовхають на боротьбу з «блакитними» млинами» на сайті журналу «Коментарі» від 4 квітня 2012 р. (<http://life.comments.ua/way/2012/04/04/331755/verhovnuyu-radu-tolkayut-borbu.html>):

Звертає на себе увагу і маніпулювання статистичною інформацією в пояснювальній записці до законопроекту Колесніченка, а вона виписана масштабно і навіть поетично. Зокрема, в ній згадується, що «лише 1% (з усіх народжених на планеті) немовлят народжується, маючи вроджені порушення на гормональному рівні, що і призводить в подальшому до розвитку гомосексуалізму». Але насправді, як пояснив «Коментарям» головний сексопатолог Міністерства охорони здоров'я України Ігор Горпінченко, дійсні причини гомосексуалізму науці поки невідомі. І теорій його розвитку існує багато. Більш того, немає і чіткої позиції експертів щодо частки гомосексуалістів серед населення планети: її можна оцінити в 7-10%.

Крім того, співрозмовник «Коментарів» нагадав, що сучасна Україна приєдналася до цивілізованих країн, де гомосексуалізм вважається не відхиленням, а нормальним проявом сексуальності. Додавши, втім, що це стосується дорослих, які вибрали одностатеві стосунки свідомо. Що ж стосується неповнолітніх, то інформація для них і правда повинна бути виваженою і не примушувати до «нетрадиційних» зв'язків.

Після ознайомлення з документом створюється стійке враження, що діти – лише привід, законодавча «ширма». Реальною ж метою є заборона гей-параду, проведення якого час від часу анонсується в Києві (стурбованість з цього приводу висловлюється ще в пояснювальній записці), та будь-якої іншої діяльності з «неправильним» відтінком.

22 травня 2012 р. Європейський парламент прийняв Резолюцію 2012/2657 (RSP), в якій, серед іншого, були піддані різкій критиці законопроекти № 8711 і 10290, що обмежують свободу самовираження для геїв і лесбійок (п. D Резолюції) (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=P7-RC-2012-0234&language=EN>).

Враховуючи, що законопроект № 10290 у ВР VI скликання не пройшов жодного читання, до нового скликання Ради він не пройшов і був відкликаний (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43007). Однак однією з найперших законодавчих ініціатив п. Колесніченка, який пройшов у ВР VII скликання, став

ідентичний законопроект № 1155 (від 24.12.2012 р.) «Про заборону спрямованої на дітей пропаганди одностатевих сексуальних відносин»

(http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=45242).

Законопроект № 10729

Ще один законопроект про заборону «пропаганди гомосексуалізму», який також не відрізнявся оригінальністю і чіткістю викладу думки від своїх рідних братів № 8711 та № 10290, називався «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо встановлення відповідальності за пропаганду гомосексуалізму)» (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43991). Він був зареєстрований у ВР 07.07.2012 р. регіоналом В. Журавським і передбачав внесення до Кодексу окремої статті, що встановлює відповідальність за «публічні дії, спрямовані на пропаганду гомосексуалізму, лесбійства, бісексуалізма, трансгендерності» у вигляді штрафу від 500 до 900 неоподатковуваних мінімумів.

Пропагандою, згідно з документом, є «дії по поширенню загальнодоступним способом інформації, здатної завдати шкоди моральному та духовному розвитку населення, в тому числі сформуванню у населення спотворені уявлення про соціальну рівноцінність традиційних і нетрадиційних шлюбних відносин». Таким чином, автор переносить шкоду від таких дій з тільки дітей (як це було у двох попередніх законопроектах) вже на все населення.

Самою незрозумілою новацією цього законопроекту є заборона на пропаганду трансгендерності. Що мав на увазі під цим автор неясно ні з тексту самого законопроекту, ні з тексту пояснювальної записки до нього. Однак, виходячи з тексту останньої, стає очевидним, що ідея даної законодавчої ініціативи повністю скопійована автором у своїх російських колег.

Втім, немає сенсу докладно зупинятися на даному законопроекті, тому що 4 жовтня 2012 р. він був відкликаний його автором.

Міжнародна спільнота про гомофобні законодавчі ініціативи українського парламенту

Європейський Союз

У спільній заяві, прийнятій за підсумками саміту Україна-ЄС, що відбувся в грудні 2011 р., закріплено тезу про те, що дії України у сфері поваги до спільних цінностей та верховенства права будуть критично важливими для подальшого укладення Угоди про асоціацію та її реалізації. Також лідери ЄС нагадали, що Угода про асоціацію «передбачає спільне зобов'язання щодо більш тісних і тривалих відносин, які засновані на спільних цінностях, зокрема, повній повазі до демократичних принципів, [...] прав людини та основних свобод, включаючи [...] відсутність дискримінації осіб, які належать до меншин, і повагу до людської гідності» (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1296229-evrosoyuz-nazval-glavnye-usloviya-dlya-posleduyushchej-realizacii-soglasheniya-ob-associacii>).

Мерає Корнеліссен, депутатка Європарламенту від Нідерландів, у відкритому листі спікеру Литвину і членам ВР, протестуючи проти законопроектів № 8711 і № 10290, зокрема, написала: «Запропоновані закони в разі прийняття створюють непереборні перешкоди для розвитку тісніших зв'язків та лібералізації візового режиму. Як ви знаєте, однією з вимог Плану дій щодо лібералізації візового режиму є прийняття всеосяжного антидискримінаційного законодавства, яке включає в себе право на захист від дискримінації для ЛГБТ. Дані законопроекти прямо суперечать цьому. У разі прийняття цих законів не може бути й мови про лібералізацію візового режиму або підписання Угоди про асоціацію»

(<http://europa.groenlinks.nl/files/Letter%20to%20Ukrainian%20Parliament.pdf>).

Наступного дня після ухвалення Верховною Радою законопроекту 8711 в першому читанні міністр закордонних справ Нідерландів Урі Розенталь зазначив, що в разі ухвалення цього закону спрощення візового режиму між Україною і Євросоюзом буде відкладене на невизначений час.

Такою же жорсткою була й реакція ряду депутатів Європарламенту. Так, Ульріке Луначек заявила: *«Україна протиставляє себе всій Європі. Цей закон не тільки ретроградний, він абсолютно антидемократичний і ґрунтується винятково на упередженнях, а крім того, повністю нехтує міжнародними правовими зобов'язаннями, що взяла на себе Україна. Я чекала більшого від своїх українських колег, але в передвиборчий період легко набрати дешеві очки завдяки полюванню на ЛГБТ-спільноту. Зараз 21 століття, і різноманіття існує у всіх суспільствах»* (<http://www.lgbt-ep.eu/press-releases/meps-condemn-new-ukraine-censorship-law>).

Пітер Стано, прес-секретар Верховного комісара ЄС з питань розширення та Європейської політики сусідства Штефана Фюле, також прокоментував цю подію. Нагадавши, що ще на початку літа 2012 р. ЄС різко відреагував на цю законодавчу ініціативу, представник Єврокомісії сказав: *«Викликає глибоке розчарування, що це питання повернулося знову. Така законодавча ініціатива призведе до подальшої стигматизації ЛГБТ-спільноти та поставить під додаткове навантаження принципи недискримінації та ситуацію зі свободою вираження, свободою засобів масової інформації, свободою асоціацій і свободою мирних зібрань»*. Стано також зазначив, що текст проекту закону суперечить низці міжнародних зобов'язань України, включаючи узяті в рамках ЄКПЛ та Конвенції ООН з прав дітей. У цьому зв'язку він запевнив, що ЄС займає тверду позицію щодо захисту прав людини та осіб, які стикаються з дискримінацією та насильством на різних підставах, включаючи СОГІ: *«ЄС засуджує будь-яку прояву гомофобії та трансфобії і розглядає їх як неприйнятне порушення прав людини»* (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1402338-evrosoyuz-kluboko-razocharovan-antigomoseksualnym-zakonoproektom>).

Депутати Європейського парламенту неодноразово висловлювали стурбованість тим, що законопроект № 8711 обмежить свободу самовираження і зборів, що є неприпустимим. В кінці 2012 р. вони звернулися до Єврокомісії з питанням щодо того, чи сумісне ухвалення такого закону з Угодою Україна-ЄС з питання лібералізації візового режиму. У відповідь Верховний комісар ЄС з питань розширення та Європейської політики сусідства Штефан Фюле від імені Єврокомісії заявив:

ЄС висловив глибоке розчарування і стурбованість тим, що парламент України вирішив повернутися до обговорення законопроекту 8711. Подібна законодавча ініціатива суперечить вимогам визначальних пунктів Плану дій щодо лібералізації візового режиму між Україною та ЄС.

Комісія відзначила заяви, зроблені Міністерством закордонних справ України та омбудсменом, які також звернули увагу на ці проблеми та сигналізували парламенту про те, що подальший розгляд даної законодавчої ініціативи йде врозріз із взятими на себе Україною міжнародними зобов'язаннями (<http://www.lgbt-ep.eu/press-releases/european-commission-ukraines-bill-8711-obstacle-to-eu-ukraine-visa-agreement>).

13 грудня 2012 Європейський парламент ухвалив резолюцію щодо України (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-507>), в якій закликав Верховну Раду відхилити законопроект 8711, що обмежує свободу вираження за ознаками СОГІ, і що був прийнятий в першому читанні в жовтні, а також вказав, що цей законопроект знаходиться в явному протиріччі з ЄКПЛ та Міжнародним Пактом про громадянські і політичні права ООН, які обидва були ратифіковані парламентом України.

Рада Європи

Засуджуючи прийнятий у першому читанні у ВР гомофобний законопроект № 8711, 36 делегатів ПАРЕ підписали відповідну декларацію. У ній представники 20 країн-членів РЕ, включаючи співдоповідачку Моніторингового комітету ПАРЕ щодо України Маріетту де Пурбе-Лундін, закликали українських колег відхилити цей законопроект.

«Ми закликаємо:

- делегацію України в Парламентській асамблеї терміново переконати своїх колег поважати європейські цінності;

- парламент України розглянути серйозні наслідки введення такого закону і відмовитися від нього у другому читанні», – сказано в декларації.

Депутати ПАРЕ також звернулися до Комітету міністрів РЕ з проханням зв'язатися з українською владою, щоб переконати її дотримуватись своїх міжнародних зобов'язань. Як підкреслюється в декларації, ухвалення цього законопроекту стане грубим порушенням зобов'язань України в рамках ООН та РЕ. Також в декларації наголошується, що законопроект може призвести до збільшення насильства і дискримінації проти сексменшин (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1402984-v-pase-prizyvayut-ukrainskih-deputatov-ne-prinimat-zakon-o-zaprete-gomoseksualizma>).

Комісар з прав людини РЕ Нільс Мужнієкс закликав парламент України відкликати прийнятий в першому читанні законопроект № 8711. Про це йдеться в його заяві, текст якої був переданий українським ЗМІ:

Я серйозно стурбований тим фактом, що український парламент планує прийняти законодавство, яке криміналізує «пропаганду гомосексуалізму».

У разі прийняття такий закон потенційно заборонить багато видів діяльності, такі як написання статей, публічні виступи та події, що стосуються прав ЛГБТ, а також надання інформації про чи для ЛГБТ.

Мужнієкс зазначив, що цей документ суперечить стандартам прав людини та рішенням ЄСПЛ, зокрема, щодо права на свободу зборів і асоціацій, права на свободу слова, у тому числі права на пошук, отримання і передачу інформації, а також права на свободу від дискримінації.

«Замість того щоб підживлювати гомофобні тенденції, парламенту варто зіграти лідируючу роль у підвищенні обізнаності громадян щодо ситуації груп, які піддаються дискримінації або нетолерантності, а також у забезпеченні поваги до прав людини для всіх і кожного», – зазначив Комісар РЕ, – «Я закликаю український парламент відкликати проект закону і посилити антидискримінаційні заходи для поліпшення боротьби проти гомофобії», – закликав він

(<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1403345-v-es-prizyvayut-borotsya-v-ukraine-ne-s-gomoseksualizmom-a-s-gomofobie>).

ООН

Рада з прав людини ООН вперше в своїй історії провела сесію (19-у), присвячену захисту прав ЛГБТ, що відбулася в Женеві 7 березня 2012 р. Вона знаменувала собою першу спробу організації шанобливого і конструктивного діалогу з цього питання. Верховний Комісар ООН з прав людини Наві Піллей представила доповідь, яка крім інших заходів, рекомендує урядам скасувати законодавчі акти, які криміналізують одностатеві сексуальні стосунки. Вона твердо заявила, що такі закони лише призводять до подальшої маргіналізації представників ЛГБТ-спільноти та підбивають зусилля щодо боротьби з розповсюдженням епідемії ВІЛ. Верховний Комісар також визнала, що існують держави, які перешкоджають обговоренню цих питань на тій підставі, що це суперечить релігії та усталеній культурі. На це вона заявила: *«[...]хтось може не схвалювати одностатеві сексуальні стосунки. У всіх є абсолютне*

право вірити і жити у відповідності до обраного релігійного вчення. Але співвідношення традицій і культури, з одного боку, і загальних прав людини, з іншого, повинно схилитися на користь прав людини».

(<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11920&LangID=E>).

Відкриваючи 20-у сесію Ради ООН з прав людини в червні 2012 р., Верховний комісар ООН з прав людини Н. Піллей у своїй промові порушила проблему гомофобії на державному рівні, існуючу в Україні, через гомофобні законопроекти, які порушують право людини на самовираження стосовно ЛГБТ

(<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/5007f7f62.pdf>).

У червні 2012 р. Представництво ООН в Україні розповсюдило докладний аналіз законопроекту № 8711, проведений штаб-квартирою Програми розвитку ООН в Нью-Йорку, в якому від імені міжнародної спільноти закликала ВР України «*відхилити запропонований законопроект, який, у разі його прийняття, стане викликом для основоположних прав людини і перешкодою для реалізації ефективних заходів з протидії ВІЛ-інфекції*»

(http://www.undp.org.ua/files/ua_43498UKR_Ukraine_FAQ_Law_8711_-_June_2012.pdf).

5 жовтня 2012 Верховний Комісар ООН з прав людини опублікувала заяву щодо ухваленого Верховною Радою України в першому читанні законопроекту № 8711, в якій вона висловила свою стурбованість цим фактом: «*Закон [8711] є явно дискримінаційним і суперечить взятим на себе Україною зобов'язанням щодо забезпечення свободи слова та інформації. Це може також обмежити право на охорону здоров'я та рівність перед законом, і викликає серйозні питання щодо приєднання країни до фундаментальних цінностей прав людини...*» (<http://www.un.org.ua/ua/information-centre/news/1511>).

На спеціальному заході, присвяченому Міжнародному дню прав людини, що відбувся 11 грудня 2012 р. в штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку, виступив Генеральний Секретар ООН Пан Гі Мун. У своїй промові він розкритикував Україну і низку інших країн за законодавчі кроки щодо криміналізації гомосексуальності, виділивши її як країну, в парламенті якої зареєстрований законопроект [8711], який криміналізує публічні дискусії на гомосексуальні теми. Пан Гі Мун зазначив, що такі законодавчі ініціативи порушують права людини (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/24795904.html>).

Про значущість піднятого щодо України питання свідчить і те, що однією з трьох запрошених на зустріч представників громадянського суспільства з усього світу була представниця української ЛГБТ-організації «Інсайт» Олена Шевченко (<http://webtv.un.org/watch/interactive-dialogue-and-open-discussion-leadership-in-the-fight-against-homophobia-2012-human-rights-day-my-voice-counts/2028857218001>).

У серпні 2012 р. UNAIDS повідомило, що в ряді російських міст ухвалені закони, що забороняють публічно поширювати інформацію про СОГІ, й аналогічний законопроект знаходиться на розгляді парламенту України. В UNAIDS вважають, що подібні закони є дискримінацією спільноти ЛГБТ. Вони порушують їх право на свободу слова і зібрань, підривають зусилля організацій, що працюють у сфері боротьби з ВІЛ, а також можуть послужити виправданням гомофобної поведінки.

Експерти UNAIDS підкреслили, що в умовах поширення СНІДу порушення прав гомосексуалів змушують їх триматися в тіні, не дозволяють звернутися за медичною допомогою, що призводить до подальшого поширення ВІЛ серед геїв і транссексуалів. У минулому році на засіданні Генеральної Асамблеї високого рівня щодо СНІДу члени ООН зобов'язалися переглянути закони, що не дозволяють успішно, ефективно і справедливо надавати допомогу в області ВІЛ. UNAIDS закликає всі держави перетворити ці обіцянки в

конкретні заходи, спрямовані на захист прав і здоров'я представників спільноти ЛГБТ (<http://www.unmultimedia.org/radio/russian/archives/120149>).

Ймовірні перспективи прийняття хоча б одного з гомофобних законопроектів

Про те, що ухвалення подібних законів неминуче вплине на зростання радикально гомофобних настроїв у частини суспільства, що знаходиться на певному рівні розвитку, свідчать не тільки думки експертів, але й практика наших північних сусідів, де такі закони вже діють у кількох регіонах і аналогічний законопроект обговорюється на федеральному рівні.

У жовтні 2012 р. націоналісти розгромили гей-клуб в Москві. Відвідувачі клубу стали жертвами агресивно налаштованих націоналістів, які увірвалися в заклад і почали жорстоко бити людей. За словами очевидців, непрохані гості не стали обтяжувати себе погрозами, а відразу пустили в хід кулаки.

«Це молоді люди в темному одязі, багато з них поголені наголо», - розповіли в поліції, – «Постраждало багато людей. Один з відвідувачів закладу, де в ту ніч відзначали Coming Out Day, звернувся по допомогу до інститута Скліфосовського. Молоду людину облили кислотою» (<http://lifenews.ru/news/103481>).

В. Мілонов, автор петербурзького гомофобного законопроекту так прокоментував цю подію: *«Погром у гей-клубі – наслідок нахабства, хамства і всездозволеності гей-спільноти»* (<http://www.snob.ru/selected/entry/53715>).

«Ухвалення законів, що обмежують пропаганду гомосексуалізму, перешкодить школам вести зі старшокласниками необхідну інформаційну роботу і може призвести до сплеску спроб суїциду серед підлітків, попереджають вчені Інституту психології РАН. Крім того, в Росії виросте покоління людей, нетерпимих до сексуальних меншин.

Підлітки, які починають усвідомлювати свій гомосексуалізм, відчайдушно чинять опір цьому. З цим пов'язана велика кількість нервових зривів і суїцидальних спроб. Усвідомлення гомосексуальних схильностей у підлітків веде до збільшення ризику суїцидальних спроб у 5-6 разів у порівнянні зі звичайними підлітками, - говорить доктор психологічних наук, професор, завідувача лабораторією Інституту психології РАН Олена Сергієнко.

Накладення табу може обернутися і великими соціальними неприємностями, попереджає психолог, - виросте ціле покоління, нетерпиме до сексуальних меншин.

Більшість опитаних «Ізвестіямі» генетиків і біологів вважають безглуздими як пропаганду гомосексуалізму, так і її заборону. Наприклад, відомий російський біолог Олександр Марков каже, що гомосексуалізм – успадкована ознака і прищепити його за допомогою будь-якої реклами неможливо. Так само як не можна і перешкодити розвитку нетрадиційної орієнтації за допомогою огороджування інформації про неї» (<http://izvestia.ru/news/538232#ixzz2A7iRfP3p>).

1.2. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»

Навесні 2012 р. Міністерство юстиції України оголосило про проведення громадського обговорення проекту ЗУ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Він був розроблений на виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України і повинен був стати черговим кроком щодо наближення України до європейських стандартів прав людини.

На жаль, Мінюстом було відхилено ряд пропозицій громадських організацій, в т.ч. Всеукраїнського об'єднання «Рада ЛГБТ-організацій України», які виходили з того, що такий

стратегічно важливий документ повинен носити не декларативний характер, а дійсно сприяти протидії дискримінації в нашій країні щодо якнайширшого переліку ознак, особливо таких актуальних, як СОГІ.

Було запропоновано ввести в нього якнайширший (зокрема, СОГІ), але не вичерпний перелік ознак, за якими б була заборонена дискримінація. При цьому ми спиралися на такі документи РЄ, як Рекомендація КМРЕ СМ / Rec (2010) 5 від 30.03.2010 р. «Про заходи з боротьби з дискримінацією за ознаками СОГІ» (<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1606669&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>) і Рекомендація ПАРЕ № 1474 (2000) «Про становище лесбійок і геїв у державах-членах РЄ» (<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta00/erec1474.htm>). На наше переконання, без такого розширеного переліку ознак для заборони дискримінації всі законодавчі норми, спрямовані на захист прав людини та протидію дискримінації в Україні, не будуть відповідати рекомендаціям Ради Європи та інших міжнародних органів.

Мін'юст на цю пропозицію відповів так:

«Міністерство юстиції, погоджуючись з правильністю зауваження, пропонує відхилити його в зв'язку з обраним підходом щодо встановлення невичерпного переліку ознак, за якими не може здійснюватися дискримінація.

*Так, згідно з п. 2 першої частини ст. 1 проекту Закону дискримінація – це рішення, дії чи бездіяльність, які спрямовані на обмеження або привілеї щодо окремої особи або групи осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, етнічного та соціального походження, сімейного і майнового стану, місця проживання, за мовними **або іншими ознаками** [виділено Мінюстом], якщо вони унеможливають визнання і реалізацію на рівних засадах прав і свобод людини і громадянина.*

Крім цього вважаємо, що визначення в проекті Закону невичерпного переліку ознак, за якими забороняється встановлення обмежень або надання переваг, є більш вдалим, враховуючи динамічні процеси виникнення, зміни та припинення суспільних відносин, що, в свою чергу, вимагає внесення відповідних змін до законодавства України» (<http://www.minjust.gov.ua/0/41303>).

Можливо, заперечення Мінюсту і мало би сенс, якби перед словосполученням «або іншими ознаками», яке робить перелік невичерпним, не була перерахована ціла низка конкретних ознак. Наприклад, чому ознаки «сексуальна орієнтація» або «стан здоров'я» вважаються, на думку Мінюсту, менш важливими для згадування в цій статті, ніж «релігійні переконання» або «сімейний стан»? Формулювання цієї статті, запропоноване Мінюстом, ставить власників ознак, не перерахованих в ній експліцитно, в явно невідгідне становище порівняно із власниками тих ознак, яким «пощастило» потрапити в цей список. Виходячи з логіки Мінюсту, слід було не перераховувати в цій статті взагалі жодної ознаки, обмежившись фразою «будь-які ознаки». Однак такий варіант, на наш погляд, також не є найкращим виходом. Ми, як і раніше, наполягаємо на тому, що перелік ознак, за якими була би заборонена дискримінація в Україні, повинен бути максимально широким і разом з тим залишатися відкритим.

Заради термінової подачі в парламент «сирого» законопроекту органи виконавчої влади зірвали терміни ними ж установленого громадського обговорення цього нового законодавчого акту. Мін'юст виніс законопроект на обговорення 24 квітня, заявивши, що буде приймати зауваження та пропозиції від громадськості протягом місяця, однак вже 3 травня Кабінет міністрів схвалив текст законопроекту. Таким чином, уряд порушив власну постанову «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (2010 р.), через що ряд громадських організацій не змогли реалізувати своє право на участь у формуванні державної політики у сфері боротьби з дискримінацією.

ВР прийняла мініюстовський варіант закону, незважаючи на заперечення низки громадських організацій і так і не дочекавшись висновків експертів Ради Європи, куди законопроект був направлений Уповноваженим ВР з прав людини на експертизу в липні 2012 р. Між тим, в експертному висновку щодо законопроекту № 10468, підготованому фахівцями Європейської комісії проти расизму та нетерпимості за вказівкою Генерального директора Ради Європи з питань демократії С. Самарджич-Маркович, в п. 7 вказується, що *«Перелік ознак, за якими забороняється дискримінація, включає й «інші ознаки», що робить його невичерпним. Проте, бажано було б додатково вказати такі ознаки як громадянство, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність. Такий крок надав би суддям необхідні додаткові орієнтири»*

(http://www.ombudsman.gov.ua/en/index.php?option=com_content&view=article&id=1383:comments-on-the-draft-law-on-the-principles-of-prevention-and-combating-discrimination-in-ukraine&catid=217:2012&Itemid=226, www.gay.org.ua/documents/expert_report_ce10468-u.doc).

Наприкінці вересня Закон вже був підписаний Президентом (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43370), не дивлячись на низку серйозних зауважень й пропозицій з боку громадських організацій, які підкріплювали прохання про накладення на нього вето (http://www.antidi.org.ua/activity/application/application_242.html).

Нагальну необхідність явного згадування в ЗУ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» ознак СОГІ відзначає в своєму Повідомленні від 05.10.2012 р. і Верховний комісар ООН з прав людини. Цей документ стосується прийняття ВР в першому читанні законопроекту № 8711 (про заборону «пропаганди гомосексуалізму»). Зокрема, в ньому говориться: *«Законопроект № 8711 не може бути узгоджений з нещодавно прийнятим законом про недискримінацію в Україні Тим не менше, щоб усунути деякі з цих протиріч, слід було б посилити антидискримінаційний закон прямими посиланнями на СОГІ, як на можливі підстави для дискримінації»* (<http://www.un.org.ua/ua/information-centre/news/1511>).

На 14-му засіданні Комітету зі співробітництва Україна-ЄС, що відбулося 15-16 листопада 2012 р. у Брюсселі, розглядалося й питання включення СОГІ до переліку ознак, за якими має бути заборонена дискримінація в новому українському антидискримінаційному законі. ЄС наполягає на тому, що це питання буде наріжним каменем в переговорах з Україною про спрощення візового режиму. Про це повідомила Аксана Філіпішина, представник українського Омбудсмена з питань недискримінації на відкритті антидискримінаційної конференції в Києві 19 листопада 2012 р.

Між тим, Міністерство юстиції України, відповідальне за розробку змін і доповнень до цього закону, робота над якими триває на момент написання даного звіту, як і раніше не бачить сенсу вносити СОГІ в перелік ознак, за якими заборонена дискримінація в Україні. Мінюст мотивує це тим, що антидискримінаційний перелік в законі й так відкритий, а сам закон, навіть у такому вигляді, «викликав різке невдоволення значної частини населення України». Про це йдеться в листі Міністерства юстиції (№ 13832-0-33-12/12.3 від 25.11.2012 р.) на адресу Ради ЛГБТ-організацій України. Таким чином, державний орган, відповідальний за розробку антидискримінаційного законодавства, сам закладає законодавчу основу для дискримінації однієї групи населення на догоду стереотипам іншої його частини.

1.3. КПК України

Новий Кримінально-процесуальний кодекс (КПК), що набрав чинності в листопаді 2012 р., зазнав значних змін у порівнянні зі своїм радянським попередником, який діяв до цього. Докладніший аналіз цього документа з точки зору ЛГБТ ми плануємо провести в 2013 р., коли з'явиться практика його застосування. Проте вже зараз хотілося б звернути увагу на одну новелу, яка стосується конституційних прав громадян й має пряме відношення до розширення прав ЛГБТ.

Як відомо, ст. 63 Конституції України гарантує право не давати покази або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом. Таким законом є КПК, який у своїй новій редакції (п. 1 ст. 3) значно розширив коло таких осіб у порівнянні з попередньою редакцією. Так, серед інших категорій родичів і членів сім'ї, до нього потрапили «особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом й мають взаємні права та обов'язки, у т.ч. особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі» (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>). Таким чином, ніщо не заважає трактувати цю норму як таку, що враховує інтереси одностатевих пар, які проживають та ведуть господарство спільно, але не мають при цьому можливості перебувати у шлюбі.

1.4. Рекомендація КМРЕ СМ / Rec (2010) 5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ»

Цей документ (http://www.coe.int/t/dg4/lgbt/Source/RecCM2010_5_UKR.pdf) був ухвалений ще в 2010 р. одноголосно представниками всіх країн-членів РЄ, а значить й України. Його по праву можна назвати історичним для європейських гомосексуалів та трансгендерів, оскільки в ньому найповніше відображені стандарти у сфері прав людини щодо ЛГБТ, дотримуватися яких взяли на себе обов'язок всі країни-члени Ради Європи. Особливо важливою ця Рекомендація виявилася для тих європейських країн, де ситуація з дотриманням прав ЛГБТ залишає бажати кращого, зокрема таких, як Україна.

У березні 2013 р. КМРЕ почне проводити оцінку виконання цієї Рекомендації країнами-членами РЄ. На жаль, наша держава за минулий з моменту її прийняття час не зробила практично ніяких кроків по її виконанню. Докладний звіт про результати моніторингу виконання Україною Рекомендації КМРЕ СМ / Rec (2010) 5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ», проведеного Центром «Наш світ» під егідою Ради ЛГБТ-організацій України можна знайти на: <http://gay.org.ua/publications/report2012-u.pdf>.

1.5. УПО ООН

24 жовтня 2012 р. Україна вдруге пройшла через процедуру Універсального періодичного огляду (УПО) (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UASession14.aspx>).

На жаль, в останньому звіті держави (<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/160/35/PDF/G1216035.pdf?OpenElement>) не було жодного слова про виконання не тільки тих рекомендацій з дотримання прав людини щодо ЛГБТ, які робилися представниками різних держав в ході попереднього УПО по Україні в 2008 р., але й тих рекомендацій, які Україна тоді взяла на себе зобов'язання розглянути й надати відповідь (від Словенії (п. 58-5))

(http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session2/UA/A_HRC_8_45_Ukraine_R.pdf).

У цьому році низка країн також висловили своє занепокоєння переслідуваннями в Україні за ознакою сексуальної орієнтації (Ірландія, Фінляндія, Бельгія, Австралія, Швейцарія, Уругвай і Швеція) та ухваленням українським парламентом у першому читанні законопроекту

№ 8711 (про заборону «пропаганди гомосексуалізму»), який дискримінує ЛГБТ-спільноту (Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Канада, Франція, Словенія і Велика Британія). Вони закликали відхилити цей законопроект, а Фінляндія закликала включити в національне законодавство окрему норму щодо захисту від дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації

(<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/Highlights24October2012am.aspx>,

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UASession14.aspx>,

<http://webtv.un.org/watch/ukraine-review-14th-session-of-universal-periodic-review/1920910230001>, <http://www.civicua.org/news/view.html?q=1906038>).

За підсумками слухань УПО по Україні в 2012 році наша держава взяла на себе обов'язок розглянути й надати відповідь у встановлені терміни (березень 2013 р.) по наступних рекомендаціях у відповідності зі Звітом робочої групи з УПО – Україна (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UASession14.aspx>):

- 97.18. Відхилити будь-які запропоновані законодавчі ініціативи, які обмежують свободу вираження думки, пов'язану із сексуальною орієнтацією (Словенія, Норвегія);

- п. 97.19. Зняти законопроект, що передбачає кримінальну відповідальність за пропаганду гомосексуалізму та утримуватися надалі від ухвалення будь-яких інших законодавчих норм, що обмежують свободу вираження думок (Австралія);

- п. 97.25. Ухвалити законодавство, яке б явним чином захищало ЛГБТ від дискримінації, а ті закони, які містять дискримінаційні положення щодо ЛГБТ, мають бути виправлені (Ірландія);

- п. 97.30. Ухвалити комплексний антидискримінаційний закон, покликаний протидіяти тривожним тенденціям, пов'язаним з інцидентами на ґрунті статі, сексуальної орієнтації, расової та етнічної дискримінації (Португалія);

- п. 97.56. Видалити із законодавства дискримінаційні положення за ознакою раси, статі, сексуальної орієнтації, а також ухвалити всеосяжне антидискримінаційне законодавство (Канада);

- п. 97.57. Активізувати зусилля по боротьбі з дискримінацією, утримуючись від суперечливого законодавства, та внести зміни до антидискримінаційного закону, щоб включити в нього прями посилання на СОГІ в якості можливих підстав для дискримінації (Фінляндія);

- п. 97.59. Продовжувати свої зусилля по боротьбі з дискримінацією і заохоченню рівності у відповідності з міжнародними угодами і встановленню гарантій основних прав та свобод людини та рівності в реалізації таких прав без привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних або інших переконань, статі, сексуальної орієнтації, етнічного або соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (Бразилія);

- п. 97.69. Поважати свої міжнародні зобов'язання у сфері основних прав, пов'язаних з недискримінацією, не допустити ухвалення закону, що забороняє свободу висловлення думки стосовно гомосексуальності та підвищувати поінформованість громадянського суспільства по боротьбі з усіма формами дискримінації, включаючи дискримінацію за ознаками СОГІ (Франція);

- 97.70. Зайняти активну позицію, щоб зупинити будь-які дії або закони, що порушують права ЛГБТ (Швеція);

- 97.71. Реалізувати Рекомендацію 2010 р. КМРЕ про заходи з боротьби з дискримінацією за ознаками СОГІ (Швейцарія);

- 97.72. Здійснити законодавчі та інші заходи для виправлення і запобігання дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації і для забезпечення повної поваги до свободи вираження думки та асоціації стосовно ЛГБТ (Уругвай);

- 97.73. Активізувати зусилля по підвищенню ефективності захисту ЛГБТ, відмовитися від законодавчої роботи по законопроекту № 8711 про так звану «пропаганду гомосексуалізму» і утримуватися від інших законодавчих ініціатив, які порушують права людини і фундаментальні свободи ЛГБТ (Німеччина);

Таким чином, 12 з 145 рекомендацій, взятих до уваги Україною, прямо стосувалися ЛГБТ. І, хоча механізм УПО можна розцінити швидше як політичний, ніж як юридичний, ці 12 рекомендацій повністю лежать в руслі інших міжнародних зобов'язань України у сфері дотримання прав людини.

2. ПОЗИЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Раніше представники центральних органів державної влади дуже рідко висловлювалися з питань прав ЛГБТ. Найчастіше, смисл висловлювань більшості з них зводився до нейтральних фраз типу «у нас всі мають рівні права». Втім, не забували вони при цьому згадати й про необхідність враховувати погляди всього суспільства, яке, на їхню думку, дотримується «традиційних» і «християнських» цінностей. Однак, загострення ситуації навколо прав ЛГБТ в Україні в 2011-2012 рр., пов'язане, перш за все, зі сплеском гомофобної агресії і появою законопроектів № 8711 і 10290, змусило висловитися з цього приводу навіть президента Віктора Януковича, ніколи раніше не поміченого в заявах на цю тематику.

Тривожною, на наш погляд, тенденцією є те, що в цей період вперше з'явилися заяви високопосадовців і навіть цілого державного органу, які відкрито заявили про свою гомофобну позицію. Разом з тим необхідно відзначити, що деякі державні органи, такі як МЗС і офіс Уповноваженого ВР з прав людини, визнали проблему недотримання прав людини в Україні стосовно ЛГБТ.

2.1. Президент України

17 жовтня 2012 на зустрічі з керівниками церков і релігійних організацій гарант конституційних прав і свобод громадян вперше висловився по темі законопроекту № 8711 про заборону «пропаганди гомосексуалізму», що викликав великий резонанс: *«У ЄС чекають від нас вирішення цього питання... Ми з вами повинні враховувати точку зору суспільства і рахуватися з нею і точкою зору віруючих. Ми повинні зважено підійти до вирішення цього питання»* (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1408859-yanukovich-o-zaprete-propagandy-gomoseksualizma-my-dolzhny-schitatsya-s-tochkoj-zreniya-veruyushchih>).

Разом з тим, зазначив В. Янукович, з'явилося дуже багато звернень від міжнародних організацій, у тому числі Європейського Союзу, щодо необхідності вирішення питання щодо закону «Про основи запобігання та протидії дискримінації в Україні». *«Це відомий серед віруючих закон, такий, що пропагує нетрадиційні статеві відносини, або робить пропаганду»*, – дивно і плутано пояснив глава держави (<http://obkom.net.ua/news/2012-10-17/1245.shtml>). Якби Президент читав цей закон, підписаний ним незадовго до цієї зустрічі, то, можливо, він згадав би, що якраз в ньому-то про «нетрадиційні статеві стосунки» немає жодного слова.

При цьому слід зазначити, що навряд чи варто шукати щирість у «турботі» Президента про почуття віруючих. Наприклад, у листопаді 2012 р. йому ніщо не перешкодило підписати законопроект № 10221, що вносить дискримінаційні зміни до ЗУ «Про свободу совісті та релігійних організацій», які безпідставно ускладнюють процес реєстрації таких організацій, а найголовніше, не дозволяють чітко трактувати норми цього закону (http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1158&Itemid=61&lang=uk).

2.2. Прем'єр-міністр

«Я можу стверджувати, що в Україні не буде ухвалено жодних законодавчих актів, що обмежували би права сексуальних меншин», – заявив український прем'єр Микола Азаров на зустрічі в Осло зі своїм норвезьким колегою 30 листопада 2012 р. У свою чергу прем'єр-міністр Норвегії Єнс Столтенберг зазначив, що в ході зустрічі з українським колегою він висловив стурбованість своєї країни у зв'язку з можливим прийняттям в Україні актів, котрі будуть порушувати права гомосексуалів (<http://ukranews.com/ru/news/ukraine/2012/11/30/84798>). Слід зауважити, що ця заява

українського прем'єр-міністра прозвучала після того, як наш уряд послідовно проігнорував всі звернення і рекомендації з дотримання прав людини стосовно ЛГБТ з боку як українських, так і міжнародних організацій.

2.3. Міністерство закордонних справ

У листопаді 2011 р. віце-прем'єр-міністр Б. Колесніков, відповідальний за підготовку України до Чемпіонату світу з футболу Євро-2012, отримав листа від українського МЗС «Щодо утвердження позитивного іміджу України» (№ 913/14-820-2636 від 23.11.2011 р.), де зокрема зазначалося, що до українських дипломатичних установ за кордоном звертаються іноземні громадяни з питаннями про незапобігання порушенню прав людини в Україні, а саме, дискримінації за ознаками СОГІ.

На думку МЗС, привернення уваги міжнародної громадськості до забезпечення рівноправності на гендерну самоідентифікацію викликано, в першу чергу, дискусією навколо законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір) [№ 8711], який, на думку опонентів, має бути доопрацьований з урахуванням, зокрема, пп. 42-48 Національного плану з виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України, документів ООН (звернення Координатора системи ООН в Україні до Голови Верховної Ради України від 31.10.11) та ПАРЄ (Резолюція 1728 (2010), Рекомендація 1915 (2010)).

Також МЗС повідомив, що це питання стало предметом обговорення в ході засідання Комітету НАТО з питань політики та партнерства з Україною (04.11.11 в Брюсселі), під час якого представник США при НАТО висловила припущення, що прийняття цього Закону може бути використано для маніпулювання суспільними настроями в Україні. Далі МЗС зробив висновок про те, що враховуючи, що дане питання має політичне підґрунтя, можна прогнозувати активізацію його обговорення за кордоном у найближчий час, а також використання у передвиборній боротьбі в нашій країні, що й сталося.

Хоча український уряд в особі МЗС не побажав повністю визнати порушення прав людини в Україні, відображені в щорічній доповіді Держдепартаменту США про дотримання прав людини в 2011 р., тим не менше, він погодився з критикою відносно порушень прав ув'язнених та сексуальних меншин. Про це 29 травня 2012 р. повідомив директор департаменту інформаційної політики МЗС О. Волошин: *«За значної кількості напрямків критика справедлива, ситуацію треба виправляти»* (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/05/29/6965529>).

Наступного дня після ухвалення законопроекту № 8711 (про заборону «пропаганди гомосексуалізму») в першому читанні директор департаменту інформаційної політики МЗС Олег Волошин заявив: *«МЗС розраховує, що при подальшому розгляді цього законопроекту в його тексті будуть повністю враховані міжнародні зобов'язання України в частині захисту прав людини в цілому і меншин зокрема»* (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1402060-mid-nadeetsya-hto-rada-peresmotrit-svoe-otnoshenie-k-zakonoproektu-o-gomoseksualizme>).

«Незавісімая газета» в цьому зв'язку пише, що чиновники українського МЗС ледь стримуються: одним передвиборчим рішенням Рада, якій залишилося працювати місяць, поставила під загрозу зриву всі багаторічні зусилля по зближенню України з Європою. *«Наші народні обранці, заграючи з певними настроями частини суспільства, повинні розуміти, що вони тим самим це суспільство просто підставляють. Подобається це нам чи ні, але гомофобія і євроінтеграція несумісні»*, – цитує газета того ж пана Волошина

<http://korrespondent.net/ukraine/events/1403998-inostrannye-smi-gomofobiya-i-evrointegraciya-nesovmestimy>).

На наш погляд, така позиція МЗС, що дисонує з позицією української влади в цілому стосовно дотримання прав ЛГБТ, пов'язана, насамперед, з тим, що саме цьому органу доводиться безпосередньо і постійно вислуховувати критику України з боку європейських і міжнародних інституцій, а також відповідати перед ними за недотримання прав людини в країні.

2.4. Міністерство охорони здоров'я

У ході моніторингу виконання Україною Рекомендації КМРЕ СМ/Rec (2010)5 «Про заходи по боротьбі з дискримінацією за ознаками СОГІ», Радою ЛГБТ-організацій України від МОЗ було отримано офіційну відповідь № 73 від 05.03.2012 р., в якій на питання «*Чи були всі регуляторні документи, підручники з медицини та навчальні матеріали, які раніше відносили гомосексуальність до захворювань, виправлені або вилучені?*», була дана відповідь: «*Підручники з медицини та навчальні матеріали, які видаються у останні роки, не відносять гомосексуальність до захворювань*».

Однак нам вдалося встановити, що такі підручники видавалися ще зовсім недавно і вони досі не виключені з програм навчання медичних вишів. Зокрема, мова йде про навчальний посібник для медичної освіти «Статеві хвороби» авторства І. Маврова, директора Інституту дерматології та венерології АМН України (Тернопіль, Укрмедкнига, 2005 р.), схвалений МОЗ. У ньому гомосексуальність відкрито класифікується як психічний розлад (гл. 8.3 «Статеві збочення») і даються рекомендації по його «лікуванню», хоча це прямо суперечить офіційно прийнятій в Україні Міжнародній класифікації хвороб. Ось лише дві цитати з цього видання:

«Лікування гомосексуалізму. Основним напрямком лікування є систематичне ретельне обговорення з хворим всіх особливостей генезу його перверсного потягу з констатацією того, що його «надбання» на цьому шляху за суттю виявляються втратами»;

«У випадках гомосексуалізму, обумовленого вираженими ендокринними порушеннями, показані застосування гормонів і пересадження залоз від одностатевих осіб».

Також до таких підручників відносяться наступні:

- «Психіатрія і наркологія», Л. Гавенко і В. Бітенський, рекомендований МОЗ України як підручник для вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації (К., «Здоров'я», 2009 р.). Цитата: *«Крім того, існують статеві збочення, за яких порушується або заміщається об'єкт статевого потягу. До них відносять: гомосексуалізм, педофілію, геронтофілію, зоофілію, некрофілію, фетишизм, ексгібіціонізм, а також садизм і мазохізм»* (с. 438);

- «Психіатрія», під ред. проф. О. Непреєнко, допущений МОЗ України як підручник для вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (К., «Здоров'я», 2001 р.). Цитата з гл. 10: *«Статеві збочення досить різноманітні. Це можуть бути порушення статевої самосвідомості (транссексуалізм), психосексуальних орієнтацій за об'єктом, віком та статтю об'єкта.*

... Гомосексуалізм (сексуальна інверсія) – порушення психосексуальної орієнтації...».

Перелічені видання вказані як підручники в каталогах багатьох бібліотек українських медичних вузів, а Кафедра психіатрії Львівського НМУ ім. Д. Галицького навіть пишається участю в їх створенні

(http://www.meduniv.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=180&Itemid=177&lang=uk).

Таким чином, інформація з відповіді МОЗ виглядає, щонайменше, сумнівною. Також опитування Центру «Наш світ» (2010-2011 рр.) виявило, що три респондента, чия гомосексуальна орієнтація була відома медичному персоналу, піддалися спробам непрошеного «лікування від гомосексуальності» (<http://gay.org.ua/publications/report2011-u.pdf>, с. 89), що цілком можна вважати результатом подібних програм навчання медичних фахівців в Україні.

Головний сексопатолог МОЗ України І. Горпінченко в своїх інтерв'ю виданню «Коментарі» сформулював таку позицію з приводу гомосексуальності:

Добре це чи погано? Це нормально. З цим не треба боротися. Сьогодні всі цивілізовані країни визнають, що гомосексуальність - це право людини на реалізацію своєї сексуальності. Але це тупикова гілка з точки зору основної функції живих організмів – продовження роду (<http://life.comments.ua/2012/03/14/327763/seksologi-schitayut.html>).

2.5. Міністерство освіти, науки, молоді та спорту

Співдружність Росії і України має стати цивілізаційним вибором нашої країни. Про це в інтерв'ю журналу «ШО» у вересні 2012 р. розповів міністр освіти і науки України Дмитро Табачник.

Якщо цього не відбудеться, то нас чекає така ж сумна доля, як вмираючу на наших очах цивілізацію, що виникла спочатку на фундаменті християнства, і яка закінчує заборону християнської символіки, пропагандою содомії, евтаназії та ювенальним руйнуванням інституту сім'ї (<http://glavcom.ua/news/90619.html>).

У лютому 2012 р. за підтримки Національної академії педагогічних наук України та Головного управління освіти і науки м. Києва пройшов Другий всеукраїнський батьківський форум. Тези доповідей учасників стосувалися актуальних, на думку організаторів заходу, питань: ведеться системна руйнація інституту шлюбу та сім'ї, процеси глобалізації несуть виклики, руйнівні для української нації з її унікальною культурою і традиційними цінностями – це запровадження ювенальної юстиції, сексуальна освіта в школах, примусова вакцинація, біометрична паспортизація, гендерна політика, за допомогою якої легалізується гомосексуалізм та інші статеві збочення. Перед учасниками Форуму виступили автори гомофобних законопроектів 8711 та 10290 народні депутати України В. Колесніченко та П. Унгурян, які говорили про важливість збереження інституту традиційної сім'ї, виховання дітей в дусі традиційних цінностей та недопущення впровадження в Україні антисімейних технологій (<http://www.rus.in.ua/news/5686.html>).

Слід із жалем відзначити, що цей клерикально-консервативний захід пройшов за підтримки державних установ.

2.6. Міністерство оборони

На відміну від щиро гомофобної заяви міністра освіти, толерантна позиція Міністерства оборони України виглядає сучасно, хоча й досить формалізовано: «Дискримінація на ґрунті СОГІ забороняється міжнародними інструментами підтримки прав людини [...]. Міністерство оборони України засуджує факти свідомого розпалювання ненависті за ознаками [...] сексуальної орієнтації. Рекомендації СМ/Рес (2010)5 КМРЕ про вжиття заходів по боротьбі з дискримінацією на ґрунті СОГІ Міністерством оборони враховані, [...] в Збройних силах України в рамках широкомасштабної просвітницької кампанії для

військовослужбовців [...] плануються та проводяться заходи інформаційно-просвітницької роботи (лекції, навчальні семінари та ін.) з питань ліквідації всіх форм дискримінації» (з листа Департаменту гуманітарної та соціальної політики Міністерства оборони України № 223/11 401 від 28.02.2012 р. на адресу ВО «Рада ЛГБТ-організацій України»).

2.7. Державний комітет з телебачення і радіомовлення

Держкомтелерадіо України, якому важливість дотримання свободи слова мала би бути знайома не з чуток, став першим державним органом, що офіційно заявив про свою підтримку законопроекту № 8711 про заборону «пропаганди гомосексуалізму», що, в першу чергу, спрямований якраз на обмеження свободи самовираження.

Таку позицію Комітет висловив у своєму листі від 13.02.2012 р. № 633/35/12, адресованому Керуючому справами Української Православної Церкви архієпископові Митрофану. Крім цього, в ньому було дано обіцянку забезпечити супроводження цього законопроекту в Парламенті у разі його розгляду.

На наш погляд, ухваливши таке рішення, Комітет перевищив свої повноваження, порушивши підпункт 2 п. 4 Положення про Держкомтелерадіо, відповідно до якого, Комітет погоджує законопроекти, «які надходять від міністерств та інших органів виконавчої влади», а не від народних депутатів або релігійних організацій.

Спроба вказати на це керівництву Комітету не мала успіху. Рекомендація Комітету не підтримувати 8711, винесена 14 вересня 2012 на обговорення Громадської ради при Держкомтелерадіо, не знайшла підтримки у членів Ради.

2.8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Протягом ряду років українські ЛГБТ-організації скаржилися на неухвагу до проблем гомосексуалів в Україні з боку Уповноваженого ВР з прав людини Ніни Карпачової, на відсутність в її звітах інформації про роботу з ЛГБТ проблематикою. Однак виявилось, цьому є «логічне» пояснення – в одному з листів, написаних за дорученням Омбудсмена на адресу Центру «Наш світ» (вих. № 7-38/3497-11-10 від 11.01.2012 р. за підписом І. Таргулової), говориться, що *«розглядаючи звернення громадян, він [Уповноважений з прав людини] зобов'язаний в силу ст. 14 зазначеного Закону [вище в листі згадано лише ЗУ «Про захист персональних даних», проте авторка, швидше за все, мала на увазі ЗУ «Про Уповноваженого ВР з прав людини】 зберігати конфіденційну інформацію і тому не має права розголошувати отримані відомості про особисте життя заявника без його згоди. Тому не випадково у Щорічних доповідях Уповноваженого [...] відсутні посилання на порушення прав громадян з нетрадиційною статевуою [мабуть, авторка мала на увазі «сексуальною】 орієнтацією».*

Виходячи з такої логіки, можна здивуватися, чому доповіді українського Омбудсмена досі не засекречені. Адже вона регулярно згадує у них про роботу з різними категоріями населення: інваліди, ув'язнені тощо. При цьому не вважається, що це несе загрозу збереженню конфіденційності цих людей, тому що в доповідях вказані їх персональні дані (http://ombudsman.gov.ua/images/stories/07022011/Dopovid_8_1.pdf).

Далі у згаданому листі була наведена правдоподібніша версія, чому Уповноважений не приділяє ніякої уваги проблемам ЛГБТ: *«крім цього, Уповноважений не може ігнорувати й неоднозначне ставлення українського суспільства до таких людей».* Іншими словами, щоб сподобатися більшості суспільства, Н. Карпачова ігнорувала проблеми цієї конкретної меншини, порушуючи цим ст. 1 ЗУ «Про Уповноваженого ВР з прав людини», де сказано, що Уповноважений здійснює захист прав кожної людини на території України.

Ставлення інституту українського Омбудсмена до питань дотримання прав ЛГБТ помітно змінилося після того, як на цю посаду після шістнадцятирічного знаходження на ній Ніни Карпачової була обрана Валерія Лутковська. На відміну від своєї попередниці, вона визнала, що така проблема існує й вимагає вирішення.

Ось цитата з одного з перших її інтерв'ю на цій посаді інтернет-виданню «Українська правда» у квітні 2012 р.: «...ця проблема [створення законодавчої бази щодо питань дискримінації] дуже складна й чутлива. Наприклад, коли у Молдові намагалися вирішити цю проблему та написали проект закону, який влаштував би європейські інституції, проти нього виступили релігійні організації. Тому що заборона на дискримінацію стосується всіх, у тому числі, наприклад, представників сексуальних меншин, які повинні отримати рівні права з рештою громадян. І виявилось, що релігійні організації проти такого підходу. Я думаю, що і в Україні цю проблему доведеться вирішувати з урахуванням православних особливостей країни.

- Це як? Забороняти гей-паради?

- Ні, я не кажу про заборону гей-парадів. Мені й самій складно зрозуміти, як вирішити це питання. Напевно, треба збирати вчених, експертів, громадські організації і думати, яким чином вийти з цієї ситуації» (<http://www.pravda.com.ua/articles/2012/04/26/6963555>).

Після ухвалення ВР в першому читанні законопроекту 8711 про заборону «пропаганди гомосексуалізму» Валерія Лутковська розкритикувала його текст у своєму відкритому зверненні до депутатів парламенту: «Намагаючись заборонити “пропаганду гомосексуалізму”, зазначений законопроект не дає жодного визначення цьому терміну, чим порушує обов'язкову вимогу правової визначеності норм закону, яка слідує з конституційних принципів верховенства права (ст. 8) та рівності перед законом (ст. 24)» (http://ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2055:2012-10-03-13-29-59&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75).

Вона переконана, що відсутність такого визначення «може призвести до надмірного обмеження прав (всупереч ст. 22 Конституції України), зокрема, права на свободу вираження поглядів», що буде суперечити ст. 34 Конституції України і міжнародним зобов'язанням держави у сфері захисту прав людини – ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основних свобод і ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Омбудсмен також вважає, що це створить широке поле для зловживань з боку службових і посадових осіб, зокрема, працівників органів внутрішніх справ, які на власний розсуд будуть визначати, що є "пропагандою гомосексуалізму" в кожному конкретному випадку.

Експертна рада з питань свободи інформації при Представникові Уповноваженого з питань доступу до публічної інформації та захисту персональних даних пішла далі і зажадала від депутатів скасувати рішення про ухвалення в першому читанні законопроекту 8711, а також відхилити аналогічний законопроект 10290, як такі, що посягають на свободу слова і поширюють дискримінацію в Україні (http://ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2092:2012-10-12-08-59-47&catid=228:2012&Itemid=230).

Нова омбудсменка також підтримала необхідність експліцитного включення сексуальної орієнтації в перелік ознак, за якими була би заборонена дискримінація, в ЗУ «Про засади запобігання і протидії дискримінації в Україні», про що повідомила Представник Уповноваженого А.А. Філіпішина в листі на адресу Ради ЛГБТ-організацій України від 30.11.2012 р. № 5.2/9-205831.12/10-22. Зокрема, в ньому йдеться: «У ході робочих консультацій [щодо внесення змін до ЗУ "Про засади запобігання і протидії дискримінації в Україні"] Міністерство юстиції було ознайомлено з позицією Уповноваженого [...] – явне

включення сексуальної орієнтації в перелік ознак, за якими законом заборонена дискримінація, відповідає нагальній соціальній потребі, практиці ЄСПЛ».

2.9. Органи місцевого самоврядування

Інформація про підготовку в Києві гей-прайду ще задовго до його проведення викликала хвилю гомофобної істерії в регіонах, що вилилася в різні висловлювання місцевих чиновників та звернення з боку органів місцевого самоврядування різних рівнів. Так, губернатор Донецької обл. А. Шишацький в листопаді 2011 р. на зустрічі з мітингуєчими в Донецьку чорнобильцями, вочевидь бажаючи маргіналізувати останніх, заявив, що нещодавно будівлю обладміністрації від імені чорнобильців пікетували «люди з вилами», а завтра прийдуть сексуальні меншини

(<http://donbass.ua/news/region/2011/11/30/gubernator-doneckoi-oblasti-opasaetsja-chtoskoro-zaschischat-golodajuschih-chernobylcev-budut-predstaviteli-seks-menshinstv.html>).

У травні 2012 р. донецький мер О. Лук'янченко заявив, що міська влада відмовила би в проведенні гей-параду в Донецьку, якби така заявка надійшла. *«У нас місто трудове, думки інші, інші нахили, інший інтелектуальний багаж ... Це [незрозуміло, що він мав на увазі: бажання мітингувати або гомосексуальність взагалі] походить від байдкування»*, – сказав мер. *«Ми би знайшли аргументацію»*, – доповнив мера начальник управління по зв'язках з громадськістю М. Ровинський (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/05/15/6964522>).

У грудні 2011 р. секретар комісії з питань гендерної політики, сім'ї та молоді при Львівській ОДА Олеся Жупник повідомила, що громадські організації Львова планують звернутися до Президента В. Януковича з вимогою заборони проведення гей-параду в Києві. *«Геї, лесбійки, бісексуали вперше за роки незалежності отримали право на проведення гей-параду. Сьогодні нависла загроза над найбільш споконвічною цінністю української нації – сім'єю»*, – сказала Жупник. На думку авторів звернення, це ще більше погіршить сьогодишню демографічну ситуацію, у зв'язку з цим громадські організації вимагають скасування проведення гей-параду в Україні та розробки програм, що захистять дітей від зростаючого тиску гомосексуалізму, фемінізму, гендерної політики та стандартів ювенальної юстиції (<http://polemika.com.ua/news-79194.html>).

Ймовірно, єдиним питанням, в якому зійшлися в думках депутати Волинської облради від ВО «Свобода» і ПР, стало звернення про «поширення гомосексуалізму». У січні 2012 р., аргументуючи необхідність прийняття такого звернення, депутат від «Свободи» А. Вітів сказав: *«Україна – християнська держава. І у нас скрізь пропагують гомосексуалізм. Подають це як благо. Вже в парламенті є представники...»*. У той же час депутат-регіонал В. Дибель повідомив, що нібито наукою доведено, що гомосексуалізм – це патологія, така ж, як педофілія або зоофілія (<http://zik.ua/ua/news/2012/02/23/335696>).

У березні звернення до Президента, Кабінету міністрів і Верховної Ради з проханням боротися проти пропаганди гомосексуалізму та легалізації одностатевих шлюбів у країні з відповідною «аргументацією» було прийнято на черговій сесії Волинської облради (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1328618-volynskij-oblsovet-prosit-yanukovicha-borotsya-protiv-propagandy-gomoseksualizma>).

Певно, вважаючи тему не до кінця вичерпаною, Волинська облрада в липні 2012 р. провела громадські слухання «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству». Ці слухання показали, що депутати і чиновники Волині досі перебувають у полоні середньовічних стереотипів, виходячи з яких і приймають

рішення. Правозахисник М. Буткевич, який був присутній на цьому заході, записав кілька ключових висловлювань виступаючих:

«Прошу звернутися до СБУ з проханням припинити діяльність гендерних організацій, як таких, що загрожують національній безпеці України»;

«Це – прямий шлях до гомосексуалізму! Тут написано "анальний секс". Хлопці, хіба є такий секс?»;

«Гендер розбиває стереотипи чоловіка і жінки. Хіба це нормально? Ось я, як жінка, повинна стати матір'ю. А тепер вони що, можуть взагалі не народжувати?»

«Як націоналістка ... повинна сказати, що ми повинні протестувати проти мовного закону – і повинні підтримати закон про заборону пропаганди гомосексуалізму. Це два найважливіших закони наразі»

(http://blogs.lb.ua/nadia_parfana/160227_a_teper_cho_voobshche.html).

У грудні 2011 р. постійна комісія Київської міськради з питань культури та туризму спільно з Українським біблійним товариством провела Круглий стіл на тему «Нова редакція закону України «Про захист суспільної моралі» і взаємодії державних (муніципальних) установ і релігійних організацій». Особливо наголошувалося, що проблеми наркоманії, алкоголізму, тютюнопаління, проституції, гомосексуалізму, поширення СНІДу та венеричних захворювань викликані нічим іншим, як занепадом моральності в суспільстві. Священнослужителі зажадали від влади міста не допустити запланований і активно рекламований парад сексуальних меншин. Влада міста пообіцяла не давати дозволу на подібні заходи (<http://www.islamsng.com/ukr/news/3751>).

Однак, насправді Київська держміськадміністрація не стала перешкоджати проведенню в травні 2012 р. в столиці мирної ходи в рамках «Київ-Прайд 2012». Як туманно повідомив організаторам заходу представник міської влади, «нагорі було прийнято політичне рішення» не забороняти – мабуть, з метою представити Україну у вигіднішому світі перед міжнародною спільнотою напередодні «Євро-2012». Важко сказати, чи продовжиться така політика надалі, але це рішення стало прецедентним і має бути поставлено в заслугу українській владі.

У березні 2012 р. мер Харкова Г. Кернес дав доручення прибрати з приміщення Будинку культури Червонозаводського району гей-клуб «Драйв», що знаходився там: *«У цьому Будинку культури є гей-клуб. Пора його закрити [...] щоб ні сауни, ні клубу там не було. Це приміщення Будинку культури і воно повинне використовуватися за призначенням»* (<http://www.city.kharkov.ua/uk/news/z-bk-chervonozavodskogo-rayonu-viselyat-klub-dlya-seks-menshin-12849.html>). Вочевидь, пан Кернес не обізнаний про зміст ЗУ «Про культуру», ст. 18 якого зобов'язує органи місцевого самоврядування сприяти створенню недержавних закладів культури, клубів за інтересами та проведення ними діяльності.

У травні 2012 р. Тернопільська міськрада звернулася до Президента, Кабінету міністрів та Верховної Ради з вимогою не допустити проведення в Україні гей-прайду і узаконення гомосексуального способу життя (<http://www.0352.com.ua/article/147208>).

3. НЕДЕРЖАВНІ СФЕРИ

3.1. Ставлення суспільства

Дискусії в ЗМІ, позиції різних церков, політичних і громадських сил з питань ухвалення законопроектів (№ 8711 і № 10290) про заборону так званої «пропаганди гомосексуалізму», а також проведення публічної акції «Київ-Прайд 2012» ще сильніше поляризували українське суспільство в його ставленні до ЛГБТ у 2011-2012 рр.

Опитування (соціологічно нерепрезентативне) на сайті «Об'єктив» (<http://www.objectiv.tv/021012/75472.html>), проведене відразу після ухвалення в першому читанні законопроекту № 8711 в жовтні 2012 р., і репрезентативне соціологічне опитування, проведе компанією «ТНС-Україна» в березні 2011 р. (<http://gay.org.ua/publications/report2011-r.pdf>, с. 40), дали такі результати (див. табл. нижче).

Питання / рік	Відповідей на користь прав ЛГБТ	Відповідей проти прав ЛГБТ	Невизначених відповідей
На Вашу думку, мешканці України, які мають гомосексуальну орієнтацію, повинні мати такі ж права, що й інші громадяни нашої країни? (соц. опитування «ТНС-Україна», березень 2011 р.)	36%	49%	15%
Чи підтримуєте Ви ініціативу заборони в Україні пропаганди гомосексуалізму? (опитування сайту «Об'єктив», жовтень 2012 р.)	33%	63%	4%

При цьому, ухилення від податків, дошлюбні стосунки та нецензурна лексика обурюють українську молодь куди менше, ніж одностатеві шлюби. Майже половина молодих людей (48%) категорично виступає проти одностатевих шлюбів (<http://life.comments.ua/2012/03/30/331082/ukrainsi-boyatsya-bit.html>) – про це наприкінці березня 2012 р. повідомила експерт Інституту Горшеніна М. Ткаченко в ході круглого столу, присвяченого презентації соціологічного дослідження «Молодь України».

Кандидат філософських наук, соціолог Ірина Бекешкіна переконана, що проблема в тому, що ми [українці] – досить замкнуте патріархальне суспільство, яке вкрай нетерпимо ставиться до всього, що від нас відрізняється: «Секс-меншини зможуть розраховувати на терпиму реакцію тільки тоді, коли наш народ буде частіше їздити за кордон, бачити подібні масові акції, і почне сприймати їх як даність» (стаття «З газом на геїв», газета «Сьогодні» (київський випуск) від 21 травня 2012 р., с. 18).

На жаль, радикалізація гомофобних настроїв в українському суспільстві проявляється на абсолютно конкретних прикладах, які можна спостерігати у найрізноманітніших сферах життєдіяльності, починаючи від трудових відносин і сфери освіти і закінчуючи взаєминами на побутовому рівні та сферою прав споживачів. Крайнім проявом цього явища служать акти гомофобної агресії (докладно про це див. у розділі 8 цього Звіту).

У той же час ЗМІ та церква залишаються одними з основних чинників формування громадської думки щодо геїв і лесбійок.

3.2. ЗМІ

У 2011-2012 рр. ЗМІ в цілому адекватно і неупереджено висвітлювали питання, пов'язані з ЛГБТ проблематикою. Це тим більш важливо, що завдяки гомофобним

законопроектів і «Київ-Прайду 2012», цій темі було приділено достатньо багато ефірного часу та друкованих шпальт, а особливо масово вона обговорювалася на інтернет-медіа-ресурсах.

Разом з тим, слід зазначити, що фото- і відеоряд, який супроводжує практично всі публікації та відеосюжети про українських ЛГБТ, навіть самі зважені та нейтральні, часто зводять нанівець усі зусилля їх авторів, тому що використовує в переважній більшості фото та відео з західних гей-парадів, що рідко відповідає змісту цих сюжетів (наприклад, <http://1tv.com.ua/ru/news/2011/12/18/13116> чи <http://www.segodnya.ua/ukraine/tserkov-tajno-poprocila-janukovicha-zapretit-hej-parad-v-kieve.html>).

Докладний звіт про дослідження відображення ЛГБТ проблематики в українських ЗМІ в 2012 р. Центр «Наш світ» планує випустити навесні 2013 р., тому в цьому Звіті ми представимо лише деякі думки провідних українських журналістів.

Віталій Сич, редактор одного з найпопулярніших журналів "Кореспондент", у своїй статті, присвяченій виходу 500-го ювілейного номеру (квітень 2012 р.), так визначив політику видання: "... ми за політичну конкуренцію, вільні ЗМІ, терпимість до національності, віри і – о, боже – сексуальної орієнтації". У жовтні 2012 р. він висловився набагато жорсткіше про авторів законопроекту про «пропаганду гомосексуалізму», прийнятого в першому читанні: *«Ви мені скажіть, у нас що, в парламент ретельно відбирають самих забитих, самих дрімучих, самих провінційних українців? Шукають, відловлюють і видають картку депутата? Хтось повинен пояснити нашим депутатам, що не можна засуджувати і тим більше саджати людей за те, що вони просто інакші. У всьому світі це називається гомофобія, а у нас враховуючи натиск, з яким депутати займаються гомофобією, це називається долбо...змом»* (<http://blogs.korrespondent.net/journalists/blog/vitaliysych/a79261>).

Схожої думки дотримується і його колега, журналіст Мустафа Найєм: *«Цей пост цілком можна було б назвати ще одним маразмом часів Віктора Федоровича. Але це той випадок, коли до чергового бреда епохи "вдало" і відчутно доклала руку опозиція. Я про закон про заборону на пропаганду гомосексуалізму. До авторів закону у мене немає жодних претензій. Вірною дорогою йдете, товариші. Хотілося б тільки відзначити, що зовсім не сексуальна свобода, як ви стверджуєте, загрожує здоров'ю населення, свободі слова (!) та віросповідання (!). Є куди впливовіші фактори. Наприклад, збочення ваших владних повноважень у вигляді бездіяльності, злодійства, нахабства і відвертої байдужості до тих, хто вас обрав»* (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/506b9bfd83e8b>).

Популярний телеведучий Савік Шустер в інтерв'ю газеті «Сьогодні» в листопаді 2012 р. також висловився на підтримку прав ЛГБТ:

- Під час передач вам складно стриматися, коли думка, озвучена вашим гостем, абсолютно суперечить вашій?

- Приклад того, про що ви говорите, був під час останнього ефіру, коли член КПУ Євген Царьков сказав фразу, що «мало НКВД вас, бандерівців, стріляло». У мені це, звичайно, викликало відторгнення. Але, розумієте, я перебуваю в такій ролі, коли не можу це показувати. Але коли я розумію, що буде висловлено «щось» і ніхто не скаже нічого у відповідь, тоді мені доводиться займати позицію. Якщо парламент приймає рішення на заборону пропаганди гомосексуалізму, до прикладу, і я розумію, що в студії ніхто проти цього не виступить, тому що передвиборної кампанії це не вигідно, тоді я беру на себе цю роль, тому вважаю, що це дуже неправильно, не по-європейськи, нецивілізовано

(<http://www.segodnya.ua/life/interview/Savik-SHuster-Ambicii-vozglavit-kanal-est-a-predlozheniy-net.html>).

Одеський інтернет-ресурс www.048.ua досить сміливо оцінив зусилля нардепа Є. Царькова, одного із співавторів гомофобного законопроекту № 8711, щодо захисту суспільної моралі: «...на думку сексологів, саме войовнича гомофобія є одним із симптомів латентної форми гомосексуалізму. Як і потурання свободи особистості і свободи відносин явно суперечить ідеям комунізму. На цьому тлі Євген Царьков виглядає не як ідейний комуніст, а як ультраправий консерватор, який на дозвіллі дивиться гей-порно» (<http://www.048.ua/news/170232>).

3.3. Церков

У патріархальному українському суспільстві церква стала, мабуть, основним джерелом гомофобії. Ця тема одна з небагатьох, щодо якої у представників усіх основних конфесій, а також у більшості релігійних та навколоцерковних громадських об'єднань (наприклад, «Любов проти гомосексуалізму» і різні «батьківські комітети») існує єдина думка.

На жаль, гомофобні ідеї, культивовані служителями церкви, знаходять благодатний ґрунт не тільки в умах своїх рядових прихожан, але й відбиваються в словах і вчинках державних чиновників і політиків самого різного рангу та штабу (див. відповідні розділи). Для багатьох з них уявлення про устрій українського суспільства найчастіше ґрунтуються скоріше на Біблії, ніж на Конституції. При цьому вони геть забувають про конституційні норми, що закріплюють відділення церкви від держави і заборону обов'язкової ідеології.

10 квітня 2012 р. під час зустрічі глави українських церков передали Президенту України спільний лист про неприпустимість проведення в Києві публічних акцій, спрямованих на пропаганду гомосексуалізму, в якому вони просять «доручити Київській міській державній адміністрації та Міністерству внутрішніх справ України оскаржити в судовому порядку заявки представників ЛГБТ-спільноти про проведення на вулицях міста Києва в травні 2012 року зборів, походів, демонстрацій чи інших публічних мирних заходів, зокрема вуличної акції «КиївПрайд2012»

(http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1035%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk).

УГКЦ

Новий глава УГКЦ Святослав (Шевчук), зайнявши цей пост в 2011 р., не тільки продовжив курс свого попередника в справі боротьби Греко-Католицької церкви з «гомосексуалізмом», але й перевершив його по частоті й різкості таких заяв.

Так, під час веб-конференції на інтернет-ресурсі tochka.net 8 листопада 2011 р., він заявив, що «за тяжкістю гріх гомосексуалізму прирівнюється до вбивства, так що, говорячи про право на гомосексуальні стосунки, тоді говоримо про право на вбивство» (<http://www.youtube.com/watch?v=7ZQKh-GAKXQ>).

«Не можна допустити, щоб гомосексуальні зв'язки посягнули на права, що належать винятково подружжю та родині, бо саме сім'я є збудована на нерозривному союзі чоловіка та жінки, скріпленому взаємною любов'ю та вірністю, обдарованою Богом благодаттю продовження людського роду», – йдеться у спільному зверненні Синоду УГКЦ і Конференції Римо-Католицької Церкви в Україні, зробленому в березні 2012 р. ([http://www.ugcc.org.ua/news_single.0.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=7551&cHash=e83ff891cc641c526da19fa4061cbc49](http://www.ugcc.org.ua/news_single.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=7551&cHash=e83ff891cc641c526da19fa4061cbc49)).

Водночас, УГКЦ ні слова не промовила про сексуальні злочини, які відбуваються у самій католицькій церкві (в останні роки гучні педофільські скандали неодноразово струшували католицькі церкви цілого ряду країн). При цьому, Катехизм Католицької Церкви (пункт 2358), який має силу і для греко-католиків, зазначає, що *«чимало чоловіків і жінок мають глибоко закорінені гомосексуальні нахили»* і наказує: *«Таких людей треба сприймати з повагою, співчуттям і тактовністю. У ставленні до них слід уникати будь-яких ознак несправедливої дискримінації»* (http://catechismus.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=101&Itemid=42).

УПЦ МП

Українська православна церква Московського патріархату (УПЦ МП), що стала найвпливовішою в останні роки в Україні, також виступила проти гей-прайду, який повинен був відбутися в Києві у травні 2012 р. Про це йдеться в її зверненні до Київської міської ради, яке підписав єпископ Іона – голова Синодального відділу УПЦ МП у справах молоді. Автор звернення закликає вжити всю владу для заборони проведення гей-параду та ініціювати ухвалення необхідних законодавчих актів, щоб *«в майбутньому не виникло і думки про те, що проведення подібних "форумів" стане реальністю»* (<http://apologet.in.ua/documents/dokumenty-apologeticheskogo-tsentra/2887-zvernennya-ypiskopa-oni-z-prochannyam-zaboroniti-provedennya--v-mst-kiiev--geji-paradu.html>).

На своїй сторінці в ЖЖ архімандрит Авакум (Давиденко) (http://krotov.info/libr_min/05_d/av/idenko_00.htm) так прокоментував цю заяву:

«Які ми дивні люди в церкві. Ми не можемо, ми боїмося бути щирі, навіть наодинці самі з собою. Виступаємо проти гей параду на вулиці, і солідарно покриваємо всі ті гомо випадки, які відбуваються всередині себе, всередині самої церкви... Не обговорюємо. Не надаємо їм широкому розголосу, ховаємо кінці в воду. Але ж за минулий рік у нас на Україні у самому вищому ешелоні, (священноначаліє) двоє людей владики Гурій і Пантелімон, злетіли зі своїх ієрархічних сходів. А скільки прихованого духовенства: архімандритів, протоієреїв, дияконів? І мовчок!!!

А на вулиці проти геїв виступайте, кричіть хоч лусніть, рвіть на собі сорочку і бийте себе в груди. Але, про те, що всередині себе, всередині своєї церкви - ТАБУ!!!

І ця ініціатива забуксує, як і багато наших церковних ініціатив також. І ось чому ... Починати говорити про гомосексуалізм церкви, це все одно, що розмахувати пудовою гирею всередині кришталевого палацу. Одне зачепиш, то з гуркотом полетить все скло» (<http://a-avvakum.livejournal.com/19392.html>).

Під кінець 2012 року в УПЦ (МП) розгорівся ще один гучний скандал, пов'язаний з убивством на ґрунті нібито педофільських зв'язків священника Сумської єпархії, який керівництво церкви, як і раніше, вирішило за краще проігнорувати (<http://www.religion.in.ua/news/vazhlivo/19862-v-sumskoj-eparxii-i-seme-podozrevaemogo-v-ubijstve-arximandrita-upc-rasskazali-tonkosti-dela.html>).

УПЦ-КП

Предстоятель Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ-КП), патріарх Філарет повідомив, що розмовляв з президентом [України] «на важливі теми захисту суспільної моралі в Україні». Зрозуміло, патріарх Філарет не зміг обійти увагою і питання одностатевих шлюбів – він звернувся до президента з проханням не дозволяти їх в Україні. «Це великий сором для християнської цивілізації. У Європі офіційно прийняли закони, що дозволили парувати чоловіка з чоловіком, або жінку з жінкою. Забувають християни про те, за який гріх Господь спалив Содом і Гоморру» (<http://ubr.ua/ukraine-and-world/power/filaret-prosil-ianukovicha-pomilovat-timoshenko-i-lucenko-163682>).

Харизматичні церкви та афілійовані громадські організації

Харизматичні церкви давно намагаються очолити в Україні «боротьбу з гомосексуалізмом». Якщо спочатку вони робили це від свого імені і тісно пов'язаної з ними гомофобної організації «Любов проти гомосексуалізму», то пізніше стали клонувати подібні «громадські організації» і тепер ім'я їм легіон. Ціла низка громадських організацій, які ратують за прийняття гомофобного законопроекту № 8711, є кишеньковими утвореннями одіозних харизматичних церков, найчастіше закордонного походження та/або фінансування. Так, наприклад, Молодіжна громадська організація «Разом» (м. Славутич) афілійована з релігійною організацією «Посольство Благословенного Царства Божого для всіх народів» (засновник – скандально відомий Сандей Аделаджа), а благодійна організація «Всеукраїнський благодійний Фонд Мир і Добробут» афілійована з євангелістської Церквою «Перемога» м. Києва, де старшим пастором є якийсь Генрі Мадава, уродженець Зімбабве (за інформацією «Гей-Форуму України»).

Акція в Херсоні
19.04.2012 р.

19 квітня 2012 р. в Херсоні пройшла акція протесту проти «пропаганди гомосексуалізму» і проведення гей-парадів, на захід зібралось близько 10 чоловік. Організували акцію херсонські громадські організації «Відновлене життя», «Золота осінь», «Здорова сім'я – успіх нації», «Будинок милосердя» та відома релігійна громада Сандея Аделаджи «Посольство Боже» (<http://khersonline.net/3911-v-hersone-segodnya-protestovali-protiv-gomoseksualizma-i-gey-paradov.html>). У той же день схожа за змістом і кількістю учасників акція відбулася в Києві на Софіївській площі.

Учасники маніфестації в Новояворівську Львівської області, яка відбулася під егідою «Спільки християнських матерів України», збирали підписи про заборону діяльності тих

організацій, які «підривають інститут сім'ї та пропагують антиморальні ідеї, ... а саме: впровадження гендерних стандартів в суспільне життя та освіту (пропаганда та узаконення сексуальних збочень), а також ювенальної (кримінальної) юстиції, яка відбирає у батьків і педагогів право на моральне та християнське виховання власних дітей» (<http://zik.ua/ua/news/2012/04/02/341884>).

Водночас «головна» громадська організація гомофобного фронту «Любов проти гомосексуалізму» (ЛПГ) не впускає можливості дорікнути в підтримці «гомосексуалізму» тим християнам, які, на думку ЛПГ, недостатньо активно з ним борються, по суті, закликаючи до цькування таких людей. «Займати високу посаду в християнському навчальному закладі і публічно декларувати антихристиянські погляди і цінності – речі несумісні», – так в жовтні 2012 р. прокоментувала ЛПГ приватну переписку в Фейсбуці проректора Донецького християнського університету з наукової роботи Олени Панич, яка, на думку ЛПГ «вважає, що демонструвати гомосексуальну орієнтацію – цілком припустимо» (<http://love-contra.org/index.php/news/issue/1041/>).

У свою чергу, Олена Панич відреагувала на звинувачення в такий спосіб: «є люди, які мою неучасть в антигомосексуальному русі в Україні вважають за можливе інтерпретувати як чийсь підтримку. [...] Я дійсно проти насильства і дискримінації кого би то не було. У тому числі ЛГБТ. Багато років я займаюся дослідженнями епохи радянського тоталітаризму, тому дозволю собі стверджувати, що розумію, що це таке – дискримінація і насильство над меншістю. Якщо сьогодні ви виступаєте за дискримінацію і насильство над іншими людьми, завтра дискримінація та насильство будуть спрямовані проти вас.

[...] Так, нетрадиційна сексуальна орієнтація – це гріх. Християни завжди і скрізь повинні засуджувати його, максимально використовуючи силу свого переконання і свідчення свого особистого високоморального і духовного життя. Однак при цьому вони не повинні піддаватися спокусі вважати, що сила державного примусу в цій боротьбі з гріхом може бути більш ефективною, ніж сила Слова Божого...

[...] сьогодні у християн з'явилося багато можливостей впливати на суспільство і на політику. Можливостей, яких не було раніше. Одна з таких можливостей – це медіа. [...] Але все частіше виникає питання: хто і як користується цими ресурсами? Чи дійсно завжди християни використовують ці ресурси на Славу Божу і для зміцнення Церкви Божої? Чи не потрапляють деякі з них у спокусу використати таку сильну зброю в своїх власних цілях, для особистого просування і для пропаганди своїх власних політичних проєктів?» (<http://www.christianmegapolis.com/2012/10/3110>).

3.4. Культура

Ірена Карпа, українська письменниця, співачка і журналістка на сторінках інтернет-видання Gazeta.ua наступним чином відреагувала на зрив в Києві мирної акції «Київ-Прайд 2012» у травні 2012 р., порівнявши це з середньовічним полюванням на відьом:

...це [гей-прайд], власне, заява про себе. Заява про те, що вони існують. Це нормальна складова будь-якої демократичної країни, там де будується громадянське суспільство.

Це те саме, що расова нетерпимість. Крім того, ще зовсім нещодавно, десь 70 років тому, жінки не мали права голосувати. І коли вони намагалися заявляти про свої права, це також агресивно сприймалося суспільством.

В Україні, насправді, існує надзвичайна агресія у суспільстві. От 10 тисяч богомольних бабок зібралися і починають кричати: "Наших дітей приучають к гейству". Ну кому, нафіг, потрібні ваші діти? Ніхто їх не чіпає. Таке переміщення акцентів, по-перше, демонструє, що Україна й надалі знаходиться у середньовіччі, де відбувається полювання на відьом. А,

по-друге, якщо у нас відбувається така гостро-суспільна реакція, значить десь відбувається якийсь чергове розкрадання грошей із бюджету і потрібно відволікти суспільну увагу від якихось справді серйозних речей.

Якщо вже бути зовсім до кінця відвертим, якщо чоловік — гей, то це зовсім не впливає на результати його життя. Скільки було відомих митців, художників з цієї орієнтації. Тому елементарна мінімальна освіта допоможе бути толерантним (<http://gazeta.ua/ru/articles/irena-karpa/437175>).

Скульптор, заслужений художник України, Олег Пінчук прокоментував ухвалення в першому читанні законопроекту про заборону пропаганди гомосексуалізму:

Я думаю, що без цього закону можна було і обійтися. Це як закон про мову: хто як говорив, той так і буде говорити.

Будь-який закон завжди стає джерелом корупції. У корупційній країні іншого не може бути: якщо можна заробити, то чому б не заробити? Просто ставки збільшуються. Людину можна умовно притягти за пропаганду гомосексуалізму будь-яким способом і вимагати від нього. У країні, де маленькі зарплати, де немає можливості чесним способом заробити, корупціонери таким способом поліпшують свій матеріальний стан. Фантазія чиновників з точки зору отримання хабара не має кордонів.

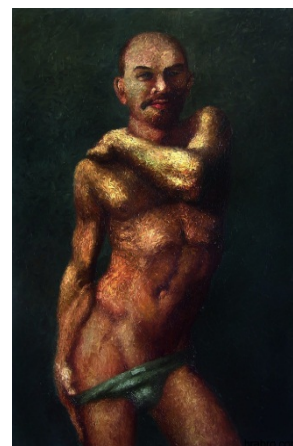
Пропагандою змусити змінити сексуальну орієнтацію неможливо. Це відхилення, яке не лікується. Сексуальні меншини згуртовані, вони готові захищати себе, своїх друзів. Це завжди було і завжди буде. Це лікувати не можна, і нічого змінити не можна. Це потрібно сприймати як даність, і з цим треба жити. Я не бачу нічого поганого в тому, що у людей, на відміну від мене, інша орієнтація, це їх право. Це як колір шкіри, як національність. Це не те, чому навчають у школі, з цим людина народжується. Тому треба навчитися бути толерантним (<http://www.from-ua.com/news/1dae39e2247c6.html>).

Відомий український художник Олександр Ройдбурд сказав, що законопроект 8711, прийнятий у першому читанні - не більше, ніж передвиборча технологія:

...завжди шлях до фашизму починається з заборон, які запроваджуються, спираючись на потреби моралі. Такий дикий закон штовхає Україну в архаїчну, принципово неєвропейську цивілізацію, до якої ми і так котимося. Це стосується й свободи преси, й незалежності судів. Ми рухаємося прямо в феодалізм з дикими середньовічними атрибутами (<http://hrabro.com/21657>).

Британський співак Елтон Джон закликав українців не допустити ухвалення законопроекту про заборону пропаганди гомосексуалізму. Виступаючи влітку 2012 р. в Києві на благодійному концерті на підтримку боротьби зі СНІДом, співак виступив проти ухвалення цього документа (<http://korrespondent.net/kyiv/1366186-miliciya-ne-zafiksirovala-narushenij-pravoporyadka-vo-vremya-koncerta-eltona-dzhona-i-gruppy-queen>).

Водночас британська газета "Гардіан" опублікувала його статтю "Права геїв – це права людини", в якій співак відзначив: «Україна, яка так довго чекала свою свободу, тепер загрожує обмежити права геїв на свободу вираження найпростішим способом – за допомогою участі в гей-парадах і навіть згадки про гомосексуалізм вголос». На його думку, «всі, хто вірить в рівність, повинні дати відсіч такій загрозі»

На мал.: О. Ройдбурд,
«І Ленін такий
молодий...»

(<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/jul/01/gay-rights-human-rights-elton-ohn?newsfeed=true>).

Е. Джон (праворуч) зі Святославом Шереметом (у центрі), одним з організаторів «Київ-Прайду-2012»

3.5. Бізнес

Незважаючи на самоусунення держави від боротьби з дискримінацією за ознаками СОГІ, зокрема, у трудовій сфері, український бізнес, хоча поки і на поодиноких прикладах, робить перші кроки по самоорганізації в цьому напрямку. У своєму торішньому звіті ми вже повідомляли про ряд компаній, що підписали Декларацію про відповідальне бізнес-партнерство, якою, серед іншого, передбачалася заборона дискримінації (зокрема, за ознакою сексуальної орієнтації) на робочому місці (<http://www.gay.org.ua/publications/report2011-r.pdf>, с. 108). Серед них був і Platinum Bank. У цьому році нам стало відомо, що всередині цієї фінансової установи діє положення, що визначає внутрішню політику банку в сфері трудових відносин, розроблене відповідно до згаданої Декларації. Зокрема, воно встановлює, що співробітники повинні:

- Здійснювати заходи з управління персоналом (такі як наймання, навчання, кар'єрний розвиток, винагороду, надання відпусток, скорочення тощо) керуючись єдиними для всіх принципами, без врахування національності, статі, віросповідання, віку, сексуальної орієнтації чи фізичних обмежень;

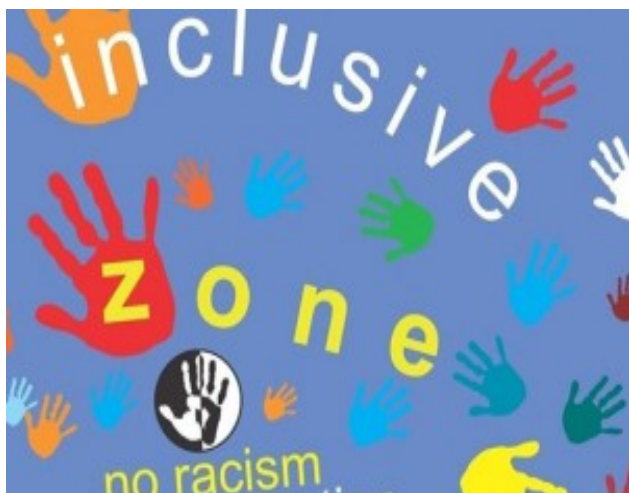
- Не допускати будь-які форми незаконної дискримінації, переслідування, домагань і образ на підставі національної/релігійної належності, статі, віку, сексуальної орієнтації, фізичних обмежень або інших персональних особливостей (http://www.platinumbank.com.ua/upload/files/equality_bilingual.pdf).

З одного боку, приємно, що торішня Декларація не залишилася порожньою формальністю. З іншого ж боку, очевидно, що практично всі компанії, які підписали її, є міжнародними, тобто такими, що дотримуються сучасних західних стандартів в сфері трудових відносин. Тому їм було нескладно перенести ці принципи й на український ринок.

3.6. Спорт

Моніторинг виконання країнами-членами РЕ Рекомендації КМРЕ СМ/Rec(2010)5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ» показав, що питання дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації дотепер залишаються абсолютним табу в українському спорті. Більш того, українська влада навіть не визнала за потрібне відповісти на

ті питання у сфері спорту, які їй були поставлені в ході цього моніторингу (www.gay.org.ua/publications/report2012-u.pdf).

Разом з тим, футбольний чемпіонат, що відбувся влітку 2012 р. в Україні, створив певні інформаційні приводи для того, щоб у зв'язку з ним була згадана й тема сексуальної орієнтації. Кампанія «Поважай відмінності» – один з соціальних проєктів УЄФА, які мали бути втілені в життя перед та під час Євро-2012 в Україні та Польщі, – передбачала створення зон толерантності. Ідея проєкту: створити сотні спеціальних зон, куди зможуть прийти усі без винятку вболівальники незалежно від етнічної та національної належності, статі, фізичних можливостей або сексуальної орієнтації.

Знайти зони передбачалося за спеціальними постерами та наклейками. Всі організації, що брали участь в ініціативі, мали отримати буклети з інформацією про антидискримінаційні акції до, під час та після Євро-2012. Таким чином, ці місця стали б частиною великої мережі по боротьбі з дискримінацією (<http://football.autocentre.ua/news/Events/45349.html>). Приєдналася до цієї кампанії й зірка світового футболу Кріштіану Роналду (<http://www.soccer.ru/news/301349.shtml>).

На жаль, нам не вдалося отримати прямих свідчень існування в Києві або інших містах України, де проходив чемпіонат, таких зон, хоча, за свідченнями деяких ЗМІ, така кампанія все ж відбулася (http://mn.ru/sports_football/20120615/320674217.html).

Нападаючому італійської збірної А. Кассано довелося приносити публічні вибачення за гомофобні репліки, відпущені їм під час чемпіонату, тоді як тренер збірної Італії Ч. Пранделлі сказав, що прояв гомофобії в спорті подібний до расизму, та закликав футболістів не боятися заявляти про свою орієнтацію (<http://korrespondent.net/sport/echampionship/1360413-forvarda-sbornoj-italii-obvinili-v-gomofobii>).

Інформаційний ресурс www.infoporn.org.ua у відповідь на загрозу заборони публікації матеріалів про гомосексуальність у разі прийняття в Україні одного з гомофобних законопроектів, розмістив матеріал про спортсменів – олімпійських чемпіонів, що відкрито заявили про свою гомосексуальну орієнтацію: *«Коли той чи інший спортсмен буде визнавати, що він (вона) гомосексуал (ка) – потрібно буде повертатися в архів та видаляти їх звітти, щоб не показати ніколи більше по ТБ, не згадати в пресі. Тому що вони, спортсмени, – молодці, а це згадка гомосексуалізму в позитивному ключі»* (http://infoporn.org.ua/materials/news/Poki_shche_mozhna_-_propaguemo_gomoseksualizm_Voni_-_olimpiytsi_a_chogo_dosyag_ti_FOTO/52058).

4. ДУМКИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Враховуючи взаємний вплив думки політиків на українське суспільство і, навпаки, настроїв у суспільстві на висловлювання політиків, а також їх тісне сплетіння з державною владою, ми вважаємо важливим привести в цьому огляді ряд найбільш характерних висловлювань впливових представників українського політикуму по темі ЛГБТ. На жаль, за рідкісним винятком, усі їх можна охарактеризувати, перефразовуючи відому приказку, як «або погано, або нічого». Тут процитовані вислови представників різних політичних сил, які не займали на той момент посади у виконавчій владі, а також думки деяких відомих політологів.

На жаль, жодна скільки-небудь значуща політична сила жодного разу за минулий рік не висловила своєї офіційної думки щодо проблем українських ЛГБТ. Навіть на пряме запитання стосовно їхнього ставлення до гомофобного насильства, якому піддалися організатори травневого «Київ-Прайду 2012», ні Партія регіонів, ні Об'єднана опозиція, ні партія «УДАР», ні Народна партія, ні «Громадянська позиція» (А. Гриценко) не визнали за потрібне відповісти.

Коментуючи доповідь правозахисної організації Freedom House, в якому йдеться про відхід України від західних ідеалів, **депутат ВР від Народної партії Олег Зарубінський** в січні 2012 р. заявив: *«Якщо «Фрідомхаус» хоче позиціонувати себе як незалежну від уряду США організацію, то вони би говорили про загальнолюдські ідеали, тому що західні ідеали дуже суперечливі. Що значить західні ідеали? Дозвіл і відсутність відповідальності за інцест у Швейцарії – це той ідеал, до якого нам прагнути потрібно? [...] Може, комусь подобається можливість усиновлення одностатевими шлюбами дітей? Якщо це західний ідеал, то я не хочу такого західного ідеалу, оскільки нічого закладати модель поведінки майбутнього чоловіка або жінки виходячи з того, що це одностатева сім'я.*

[...] є західні ідеали хороші, а є такі, які б я на поріг свого сімейного будинку навіть не пустив», – резюмував нардеп Зарубінський (<http://www.from-ua.com/news/30f4c972a3cfd.html>). Проблема в тому, що пан Зарубінський в даному випадку виступав не як господар свого «сімейного будинку», а як народний депутат, до того ж ще й **голова парламентського Комітету з прав людини**, які він повинен захищати, незалежно від сексуальної орієнтації.

Депутат-регіонал Юрій Мірошніченко, представник Президента (гаранта конституційних прав і свобод усіх громадян України) у ВР, під час виступу на парламентських слуханнях про стан суспільної моралі в Україні (листопад 2011 р.) фактично закликав до порушення Конституції, ратуючи за скасування відділення церкви від держави, а школи від церкви, закріплені в ст. 35 Основного закону: *«...Чи має суспільство такий інститут, який міг би виконати роль духовного поводиря української нації? .. Такий інститут є. І це – церква. (Оплески) [...] І тому саме церква повинна в цю хвилину важких для нашого народу випробувань взяти на себе рятівну місію. Церква повинна активно увійти в освітній простір, взявши на себе функцію просвітництва і виховання, в Збройні Сили, в правоохоронні органи і пенітенціарну систему, трудові колективи і життя територіальних громад»* (http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0911111.htm).

З інтерв'ю **депутата ВР від ПР В. Олійника** після парламентських слухань про стан суспільної моралі в Україні (листопад 2011 р.):

– Ну, давайте вводити сюди геїв, давайте дозволимо одностатеві шлюби. Куди ми рухаємося? Якщо така свобода, то вона мені не потрібна, [...] всі кажуть, що краще –

фактор, який тут вплине – це віра, релігія. На це і будемо орієнтуватися... (<http://www.bagnet.org/news/politics/166599>).

Підтримка рівноправності сексуальних меншин може призвести до виродження суспільства, вважає **депутат від НУНС Володимир Стретович**. Він зарахував себе до одного з найстійкіших супротивників рівноправності для геїв і лесбійок.

«Я вважаю себе ворогом № 2 цього напрямку», - заявив Стретович, не назвавши при цьому того, хто стоїть на першому місці, – «Якщо ми – християнська держава, содомський гріх неприпустимий. Його визнання рано чи пізно призведе до виродження суспільства. Ми можемо втратити найбільшу цінність – любов, яка дозволяє висловлювати почуття до ближнього», – підкреслив депутат (http://lb.ua/news/2012/05/18/151673_stretovich_podderzhka_seksualnih.html).

«Від мене оплесків стосовно гей-парадів не дочекаєтесь. А в Європу ми будемо ходити через парадні двері, а не задній прохід. Ось моя відповідь на те, як ми без гей-парадів збираємося в Європу», – заявив у травні 2012 р. заступник голови фракції Партії регіонів у ВР Михайло Чечетов (<http://www.nr2.ru/kyev/387651.html>).

Перший Президент України Леонід Кравчук висловився про «Київ-Прайд 2012»: *«Я проти всіх цих сексуальних викрутасів. Я вважаю, що у нас в країні такі красиві жінки, що у нас є всі підстави радіти, насолоджуватися і якщо вже секс, то справжній!»* (http://like.lb.ua/celebrities/2011/12/21/3684_kravchuk_za_protiv_vseh_seksualnih.html).

Явно не розуміючи смислу слова «сексизм», безпартійний **депутат ВР Тарас Чорновіл**, один з авторів законопроекту № 8711, взявся міркувати про зв'язки цього поняття з «гомосексуалістами», стверджуючи, що *«будь-яка пропаганда сексизму, яка заборонена взагалі в українських законах, поширюється також і на гомосексуалістів»* (<http://ru.tsn.ua/ukrayina/ukrainskim-geyam-zapretili-mitingovat-i-reklamirovatsya.html>).
Мабуть, дуже складно писати закон про те, про що не маєш ані найменшого уявлення...

Депутат ВР від НУНС Лілія Григорович, також співавтор законопроекту № 8711, в одному з інтерв'ю заявила, захищаючи своє дітище, що не можна дітям 8-10 років розповідати про «гомосексуалізм», тому що в цьому віці *«вони не усвідомлюють своєї статі»* (<http://ua.euronews.com/2012/10/03/landmark-law-set-for-ukraine-to-ban-promotion-of-homosexuality/>).

Мабуть, турбота про майбутнє людства непокоїла **депутатку-комуністку К. Самойлик**, коли вона заявила в березні 2012 р.: *«Одностатевим сім'ям в жодному разі не можна давати право на всиновлення дітей. Уявіть собі, що вони в такому ж дусі будуть виховувати дитину, і одностатева сім'я буде продовжуватися далі. Таким чином, ми по суті будемо брати курс на знищення людства. Тому я вважаю, що це абсолютно неправильно»* (<http://wek.com.ua/article/65604/>).

Хронічно гомофобною залишається позиція **Олега Тягнибока**, лідера ультраправої націоналістичної партії «Свобода». У своєму інтерв'ю інтернет-ресурсу «Обком» в грудні 2011 р. він заявив: *«... нам намагаються нав'язувати не найкращі європейські цінності, які б ми хотіли вкорінити в Україні, а якісь такі моменти псевдотолерантності. Щоб не дай Бог ти не покритикуй його, тому що він – гей, і там якісь гендерні питання спотворені абсолютно. Я не хочу такої Європи тут в Україні – коли нам всякі збочення привозять і*

кажуть, що це є найбільший прояв європейськості» (<http://obkom.net.ua/articles/2011-12/05.1113.shtml>).

Тут варто зробити деякий відступ, спочатку згадавши офіційну позицію ВО «Свобода» стосовно їх однодумця, нині покійного лідера Австрійської Партії Свободи Йорга Гайдера. Ось як озглавлений лист Олега Тягнибока з приводу загибелі згаданого соратника: «Сумуємо за Йоргом Хайдером – великим сином австрійського народу» (<http://www.svoboda.org.ua/dokumenty/zayavy/004977/>)

Пікантність ситуації полягає в тому, що смерть Гайдера відкрила всім те, про що і так давно говорили – відомий австрійський політик-неонацист був гомосексуалом. Оплакавши Гайдера, Австрійська Партія Свободи не тільки беззастережно прийняла цей факт, але й навіть на короткий час обрала його коханця своїм лідером (<http://www.russ.ru/pole/Jorg-Haider-simvol-novogo-evropejskogo-poryadka>).

Навряд чи ці обставини невідомі лідеру української «Свободи»...

Мабуть, пан Тягнибок щось відчув, оскільки в своєму недавньому інтерв'ю висловив позицію, дещо відмінну від раніше декларованої непримиренної гомофобії:

– Я ж не проти того, щоб такі люди існували. Прошу дуже. Я проти того, щоб їх переслідували, але я також проти того, щоб вони рекламували свої збочені погляди, як на мене, зокрема, усьому нашому українському суспільству...

– Я не хочу, щоб моя дитина, виходячи зі школи, міг отримувати подібного роду провокативні листівки. Ми проти пропаганди (<http://www.pravda.com.ua/rus/news/2012/12/26/6980566/>).

Втім, у **Тараса Возняка**, українського культуролога і політолога, немає ніяких ілюзій з приводу гомофобної та взагалі антидемократичної позиції цієї політсили. У своєму відкритому листі лідерам української демократичної опозиції він пише з приводу участі «Свободи» у цьому русі: «Свобода» стверджує, що є проєвропейською партією. Але її етноцентричний і гомофобний світогляд прямо суперечить принципам, на яких відбувалася європейська інтеграція» (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/voznjak/4f7e9fc1c31f6/>).

Ще не встигнувши отримати депутатський мандат після приголомшливого прориву на останніх парламентських виборах у ВР, представник ВО «Свобода» заявив, що має намір довести до логічного завершення ініційований їх антагоністами – Компартією України – ще в минулому Парламенті законопроект № 8711 про заборону так званої «пропаганди гомосексуалізму». Про це сказав тоді ще кандидат у депутати, а нині вже **депутат ВР від «Свободи» Юрій Бублик**.

Коментуючи жорстку реакцію Європейського Союзу на ухвалення в першому читанні цього законопроекту, Бублик заявив: «Плював я на реакцію Заходу. В Україні мають бути українські традиції, традиційна українська сім'я, в яку не входить гомосексуалізм та інші не традиційні для України справи».

Тому, за його словами, «Свобода» буде такі речі забороняти, «у всякому разі, щоб це не афішувалося і не пропагувалося, щоб не проводили гей-паради і все інше ... Якщо людина хвора на це, будь ласка, зі своїми проблемами нехай не йде на люди, якщо потрібна медична допомога – потрібно допомагати», – вважає Бублик. При цьому він повідомив, що законопроект про заборону пропаганди гомосексуалізму не читав (<http://glavcom.ua/news/97289.html>).

Як завжди, лаконічна і безапеляційна була призабута Наталія Вітренко: «[...] суть Європи – педофілія, гомосексуалізм [...] Якщо ти житель Європи – цілуй це». (<http://glavcom.ua/articles/5463.html>).

Публічна гомофобія **політолога** і у минулому соратника С. Тігіпко по політпроекті «Сильна Україна» **Костя Бондаренка** стає хронічною. З осені 2011 р. він уже двічі відзначався в цьому контексті. Ось остання цитата з його вигадок про неминучість «гомодиктатури» як наслідка боротьби ЛГБТ за свої права: «... і все б нічого, але кожна боротьба за рівні права з самого початку передбачає боротьбу за перевагу. [...] а може, все-таки необхідні природні обмежувачі для пропаганди гомосексуалізму? Інакше доведеться констатувати: є у сексуальної революції початок, немає у революції мізків» (<http://www.segodnya.ua/blogs/bondarenko/14319710.html>).

Директор Інституту глобальних стратегій, лідер партії "Єдиний центр", політтехнолог Вадим Карасьов про гомофобні законодавчі ініціативи українських депутатів: «Це говорить про те, яке дрімуче суспільство у нас. Світ вже давно живе в інших координатах. Ну раз так— навіщо ж ви тоді Елтона Джона з концертами сюди запрошуєте? ... Це спроба перед виборами сподобатися виборцю. Але ця спроба абсолютно не в тренді - людей цікавить зовсім інше».

Разом з тим в такій тактиці він бачить спробу «пограти на антизахідних почуттях»: «На те й розраховано. Показати: мовляв, дивіться, в цій Європі живуть одні гоміки. Начебто в нас цього немає! Просто в Україні це все приховано. Але так спотворюють образ Європи. А люди ж розуміють, що там життя, стандарти життя краще, ціни нижчі, там людей поважають, працюють суди, поліція. Вони такими законопроектами вирок підписують: і себе дискредитують, і країну» (<http://glavcom.ua/articles/6694.html>).

Ухвалення ж українським парламентом у першому читанні законопроекту № 8711 він проаналізував наступним чином:

В принципі, під це визначення [пропаганда гомосексуалізму] підпадає все, на що може бути звернено увагу чиновника, "ревнителя моральності", починаючи від концертів Елтона Джона та закінчуючи трудами філософів Стародавньої Греції.

Охороняти сексуальну орієнтацію співгромадян безглуздо, тому що загітувати людину в гомосексуалісти практично неможливо. Як можна змінити своє біологічне єство? Можна тільки заховати. Так що змінити – ні, а подалі, поглибше заховати – так. Але це не вирішить проблему тієї або іншої сексуальної переорієнтації. Взагалі в сучасному світі немає правильної або неправильної орієнтації. Взагалі-то проблема не в сексуальній орієнтації, це проблема прав людини.

Цей закон в руслі тих законів-заборон чи заборонних регуляцій, які спрямовані на регламентативне втручання, на контроль і нагляд над суспільством. Цей законопроект, прийнятий у першому читанні, в тому ж ряду, що й закон про наклеп, який обмежує свободу вираження думки, свободу слова, преси. В тому ж ряду і закони про почуття віруючих. Це такий тренд на пострадянському просторі, який є реакцією на втрату керованості в пострадянських країнах (<http://www.from-ua.com/news/1b875b874350a.html>).

Політолог Володимир Фесенко про зрив «Київ-Прайду 2012»: «Так, не дали провести гей-парад, та когось побили. Це погано, але у нас морди б'ють, на жаль, досить часто. Це відображає рівень агресії, соціальних і моральних проблем в нашому суспільстві і в цьому контексті виводити на перший план проблеми сексуальних меншин я би не став. Для нас, на щастя чи нещастя, свобода сексменшин маргінальна. У нас багато інших важливих проблем, які потрібно вирішувати» (<http://focus.ua/society/232473/>).

А ось що думав про «Київ-Прайд 2012» напередодні його проведення **депутат Київради від фракції БЮТ Олександр Бригинець**: *«Упевнений, що це проект влади, яка хоче переключити суспільство з боротьби з Януковичем на геїв-лесбіянок. Табачник, геї, ленін-сталін – все це пилова завеса, яка повинна плутати і дезорієнтувати людей, які повинні хоч на мить забути, хто справжній ворог України»* (<http://www.bagnet.org/news/ukraine/176504>).

Лідер партії «УДАР» Віталій Кличко заявив, що не буде виганяти представників сексуальних меншин зі своєї партії, якщо такі будуть там виявлені. Про це політик і чемпіон з боксу сказав в ефірі телеканалу «Інтер» в травні 2012 р., коли йшло обговорення нещодавнього скандалу навколо спроби проведення гей-прайду в Києві. На уточнююче питання журналіста, чи можуть бути в партії «УДАР» такі люди (представники сексуальних меншин), Кличко відповів: *«Можуть бути. Це їхня особиста справа»* (<http://www.nr2.ru/kiiev/388532.html>).

«Я належу до консервативних українських політиків, які мають традиційну сексуальну орієнтацію. А втручатися і розповідати, як їм [сексуальним меншинам] жити – неприпустимо, це їх право. До популяризації таких відносин ставлюся консервативно, але заборони ні до чого не приводять», – пояснив свою позицію політик (http://lb.ua/news/2012/05/26/153156_tv_kakom_yazike_govorit.html).

У відношенні ж одностатевих шлюбів він заявив: *«Це особиста справа кожного. Треба ставитися з розумінням. Я не прихильник одностатевих шлюбів – це питання мене не стосується. Це приватна справа тих людей, які приймають рішення вступити в такі одностатеві шлюби, і в цьому плані ми не повинні перешкоджати їх бажанням»* (<http://kp.ua/daily/193911/307166>).

Ось що думає про законопроект № 10290 один з **депутатів ВР VI скликання від БЮТ Андрій Сенченко**: *«Тема, яка піднята в законопроекті – відноситься до складних питань. Я навіть не беруся його препарувати і коментувати. Моя приватна думка – що така вже навмисна пропаганда гомосексуалізму теж не потрібна. Я не беруся коментувати людей з іншою орієнтацією, але що стосується тих же гей-парадів – то я і проти заборон, і, одночасно, проти випинання»*

(<http://www.rosbalt.ru/ukraine/2012/06/25/996600.html>).

Член Конституційної Асамблеї, суддя Конституційного Суду України у відставці, професор Петро Мартиненко вважає, що Конституція має певні недосконалості, тому її треба реформувати: *«Хтось, коли писав Конституцію України, записав, що в Україні існують тільки різностатеві шлюби, а вся Європа вже давно пройшла це. І що нам робити? Як нам резолюцію Ради Європи виконати? Людина має право на шлюб, незалежно, який це шлюб – одностатевий або двостатевий. Це право людини. А в Конституції України по-іншому це. Ось вам і проблеми в Україні»* (<http://glavcom.ua/news/84164.html>).

Голова Комітету ВР з питань свободи слова та інформації, нунсівець Юрій Стець:

- про «Київ-Прайд-2012»: *«Ми не можемо заборонити будь-які рухи, в тому числі і рух секс-меншин. До релігії, до будь-яких організацій, у тому числі до руху секс-меншин треба ставитися толерантно. Це навіть не вимога, а ознака вихованості людини. Але я думаю, що Україна не готова до цього. Думаю, що будуть якісь провокації, зіткнення, тому що наше суспільство до цього ще не готове»* (<http://from-ua.com/news/442c5f80aec95.html>);

- про законопроект 10290: *«Очевидно, що цей законопроект є дискримінаційним. Даний законопроект я сприймаю як піар-кампанію пана Колесніченка напередодні парламентських виборів, не більше. На жаль, деякі громадяни піклуються про політичну*

кар'єру, нехтуючи здоровим глуздом» (Якимова М.: Мільйон українців повинні сісти на п'ять років // Коментарі [тижневик]. 13 квітня 2012 р., № 15 (306), с. 6-7).

Нардеп від ПР Юлія Львовочкіна, сестра впливового голови президентської адміністрації С. Львовочкіна, про рівноправність для геїв і лесбійок: «Я думаю, що українське суспільство в основній своїй масі такі речі приймати не буде. Але це не означає, що ми повинні якось обмежувати людей, які роблять свій вибір у бік одностатевих зв'язків» (http://www.og.com.ua/Oksana_Shkoda_terniy_Evropa.php).

Її колега по фракції, **депутат Дмитро Шпенюк**, відкрито говорить про свою готовність порушувати права людини: «У мене троє дітей, кохана дружина, як я можу не підтримувати цей законопроект [№ 8711]? Я не розбирався в деталях, однак переконаний, що тільки судячи з назви його обов'язково потрібно приймати. Вважаю, що це один з небагатьох прикладів, коли ми не повинні йти по шляху Європи. Я підтримую цю пропозицію, навіть якщо документ в якійсь мірі буде порушувати права меншин. Думаю, суспільство нас зрозуміє» (<http://www.zib.com.ua/ru/10691-ukraina-ne-dolzhna-idi-po-puti-evropi-v-otnoshenii-geev-s.html>).

Депутат-комуніст ВР VI скликання Є. Царьков, один із співавторів законопроекту № 8711 про заборону так званої «пропаганди гомосексуалізму», таким чином спробував розтлумачити цей термін: «згідно загальновідомому тлумаченню, пропаганда – це чітке нав'язування тих чи інших цінностей суспільству, людям, і його неможливо підмінити на "висвітлення будь-яких подій". Якщо журналіст побажає висвітлити соціальну сторону проблеми, про те, що це викликає венеричні захворювання, тобто якщо це просто виклад інформації, а не нав'язування і пропаганда, тоді така інформація може публікуватися» (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1402332-v-kpu-uvereniy-cho-rada-zapretit-propagandu-gomoseksualizma-nam-ne-nuzhny-sodom-i-gomorra>).

4.1. «Чорно-голубий» політичний PR

На відміну від попередніх років, у 2012 р. було зафіксовано на диво мало випадків «чорно-голубого» піару, незважаючи на те, що цей рік був багатий на політичні події, включаючи вибори до ВР. Втім, політтехнологи в цьому році відзначилися не кількістю, а якістю – тепер в запалі політичної гризні використовуються звинувачення опонентів не лише в стандартному «гомосексуалізмі», але й в «трансвестизмі», що, можливо, в майбутньому стане модним політичним трендом.

У Луцьку напередодні парламентських виборів поширювали листівки з наклепами на адресу кандидатки в депутати від Європейської партії по виборчому округу № 22 Олени Голевої, повідомила громадська організація «Опора». У листівках говорилося, що Голева нібито є трансвеститом (<http://korrespondent.net/ukraine/politics/1401405-v-lucke-kandidatku-v-deputaty-obo-zvali-transvestitom>).

Також, при наявності певних коштів, можна навіть влаштовувати театралізовані дійства, як це сталося в Одесі напередодні останніх парламентських виборів, коли дюжина ряджених молодиків бійцівської статури в рожевих балаклавах пробігли маршем по обхідній одеській вулиці, зображуючи гей-парад і вихваляючи одного з кандидатів у депутати від ПР Олексія Гончаренка (http://www.youtube.com/watch?v=CuyJpe-ABzM&feature=youtube_gdata_player). Балаклави в даному випадку були не стільки даниною Pussi Riot, скільки необхідним засобом для того, щоб спробувати хоч якось приховати характерні обличчя найнятої для цієї вистави «гопоти».

У листопаді 2011 р. спробу «оголубити» брата відомого боксера і опозиційного політика Віталія Кличка, Володимира, зробив російський інтернет-ресурс, опублікувавши надуману замітку «Відомий боксер виявився геєм» (<http://style.rbc.ru/events/2011/11/16/162537.shtml>). Найчастіше такі публікації використовуються в якості «затравки» для подальшого цитування та розкручування скандалу, хоча в даному випадку це не спрацювало.

Жертвами таких інформаційних махінацій стають не тільки опозиціонери, але й представники влади. Інтернет-видання «Багнет», починаючи ще з 2008 р., намагається відслідковувати нібито нетрадиційні схильності сина тричі міністра юстиції Олександра Лавриновича, Максима (<http://www.bagnet.org/news/investigations/167367>).

5. АНАЛІЗ ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ ВИПАДКІВ (КЕЙСІВ) ПОРУШЕННЯ ПРАВ, ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ДІЙ НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ, ВЧИНЕНИХ ЗА ОЗНАКАМИ СОГІ

За період з листопада 2011 по грудень 2012 р. було зібрано 86 кейсів, які документувалися за спеціальною формою. Найбільшу кількість порушень було задокументовано в м. Києві (16), Донецькій (15) та Дніпропетровській (13) областях; у містах Запоріжжя – 8, Чернівцях – 7, і Харкові – 6 кейсів.

Як і в попередні роки, найбільша кількість порушень спостерігалася у взаєминах з приватними особами (50) і в сфері взаємодії з правоохоронними органами (33). У схожих за характером порушень трудовій сфері та сфері освіти в сумі було зафіксовано 10 випадків.

Слід зазначити, що у більшості випадків, коли постраждалі ЛГБТ намагалися захистити свої права, вони робили це за допомогою ЛГБТ-організацій, отримавши правові консультації безпосередньо в цих організаціях, чи будучи перенаправлені за допомогою до дружніх юристів.

5.1. Взаємовідносини з приватними особами

До цієї сфери відносяться дії на ґрунті ненависті (50 кейсів), які можна розділити на злочини на ґрунті ненависті та інциденти на ґрунті ненависті. У розглянутий період було зафіксовано 12 дій, які можна було б розцінити як злочини на ґрунті ненависті та 38 інцидентів, скоєних з тих же мотивів.

За класифікацією ОБСЄ, злочин на ґрунті ненависті – це злочинне діяння згідно кримінального кодексу, мотивоване упередженням по відношенню до певної групи людей (<http://tandis.odihr.pl/?p=ki-hc&l=ru>), а поняттю інцидентів на ґрунті ненависті відповідають будь-які інші діяння, вчинені за тим же мотивом, але які не підпадають під дію кримінального кодексу. Українське законодавство не містить таких понять, а значить, і відповідної адекватної статистики. Всі кейси в даному розділі класифіковані з точки зору ОБСЄ.

У таблиці нижче наведені дані за видами та кількістю порушень, які зазнали потерпілі, чиї кейси були розглянуті в даному розділі.

<i>Постраждалі зазнали:</i>	<i>У кількості випадків:</i>
образи, погрози	36
фізичне насильство	29
збиток майну	5
зрив ЛГБТ-заходів	3
пограбування	3
загроза розголошення конфіденційної інформації про сексуальну орієнтацію	3
примус з боку родичів покинути спільне житло	3
спроби з боку родичів позбавити батьківських прав	2
зґвалтування	1
застосування травматичної зброї	1
вимагання	1

У 16 випадках потерпілі намагалися притягти порушників до відповідальності, в 5 випадках це їм вдалося.

Кейси 401 і 403:

20 травня 2012 р. було жорстоко побито двох з організаторів «Київ-Прайду2012» Святослава Шеремета та Максима Касянчука. Це сталося відразу ж після їх участі в імprovізованій прес-конференції з приводу зриву прайду. Група невідомих людей (близько 10 осіб) в масках напала на них у малолюдному місці і жорстоко їх побила. Обставини нападу не залишають сумнівів в його причині – належність жертв до ЛГБТ-лідерів (<http://lgbt.dp.ua/napadenie-na-organizatorov-kievprajda-2012-video>).

Відповідальність за напад не взяв на себе ніхто, однак оцінка даних подій на різних праворадикальних сайтах і групах в соціальних мережах (http://vk.com/video122842911_161810479) дає привід припускати, що це було справою рук ультраправих екстремістів. Разом з тим, член Політради ВО «Свобода» А. Ілленко заявив, що саме українські націоналісти зірвали проведення гей-параду в Києві, додавши, що «невідомі патріоти покарали організаторів цього збоченського маразму. [...] На жаль, ми не знаємо невідомих героїв, які змогли показати купці цих збоченців, що дуже небезпечно в Києві проводити пропаганду гомосексуалізму» (<http://glavcom.ua/news/80229.html>).

*Напад на С. Шеремета
20.05.2012.
Фото Рейтер*

Через місяць, 22 червня, рука «невідомого патріота» наздогнала ще одного організатора «Київ-Прайду 2012», Тараса Карасійчука – він був так само жорстоко побитий увечері біля власного будинку.

В обох випадках нападники справлялися у постраждалих: «Ви підори?».

На жаль, київська міліція досі не знайшла ні виконавців, ні організаторів цих нападів, а у випадку з Карасійчуком, правоохоронців із Дарницького РУВС довелося ще й довго просити, щоб вони приїхали в лікарню до потерпілого для оформлення заяви. В обох випадках ці гомофобні напади розслідуються як звичайне хуліганство – міліція відмовила в порушенні кримінальної справи за ст. 161 КК, що дозволило б кваліфікувати їх як злочини на ґрунті ненависті, незважаючи на те, що характер нападів свідчив саме про це.

Серйозності даній справі надає і той факт, що в день проведення «Київ-Прайду 2012» на тому місці, де було заплановано проводити його спочатку, було закладено вибуховий

*Т. Карасійчук після нападу.
Фото Г. Кірей, HRW*

пристрій. Київський підрозділ СБУ України, розслідуючи цей факт, однією з версій розглядав те, що зловмисники планували привести його в дію проти учасників мирної акції ЛГБТ.

Кейс 366:

У січні 2012 р. 24-річний Денис, житель м. Кременчук (Полтавська обл.), був жорстоко побитий власним вітчимою через свою сексуальну орієнтацію. Крюківським райсудом м. Кременчука порушник був засуджений до штрафу в 51 грн. і 40 годин громадських робіт.

Кейс 402:

Федір був побитий і пограбований в м. Києві чотирма невідомими. Приводом до нападу послужив його зовнішній вигляд, по якому нападники відразу визначили, що він гей. Пізніше вони були затримані й у травні 2012 р. засуджені Шевченківським райсудом м. Києва до різних термінів тюремного ув'язнення.

А ось як нехитро «борються» з «гомосексуалізмом» в українській глибинці. Віра Найдьонова, директор держпідприємства «Асканійське» в Херсонській області про своє село: «Село впоряджене, все є. Щоправда, на 700 дворів – тільки 34 корови... Зате Інтернет в кожному другому дворі. Єдина проблема – не було «голубих». Але, недавно з'явилися. Вирахували їх по Інтернету. Ось я їм надавала чортів!» (http://pravda.ks.ua/kherson_ks/important/15280-vera-naidenova-dralas-by-s-golubymi-v-rade.html).

На думку відомого українського правозахисника, директора Харківської правозахисної групи Євгена Захарова, сексуальні меншини, разом з особами неєвропейської зовнішності, етнічними та національними меншинами, найчастіше стають жертвами злочинів на ґрунті ненависті в Україні (<http://vecherniy.kharkov.ua/news/62797/>).

5.2. Взаємовідносини з правоохоронними органами

У цій сфері було задокументовано 33 випадки. Таким чином, міліція, як і раніше залишається державною службою, з боку якої українські ЛГБТ відчувають порушення прав людини найчастіше. При цьому, ці порушення є й найбільш брутальними. У таблиці нижче наведені дані по правах людини щодо ЛГБТ, які порушуються найчастіше, і кількості таких порушень з боку міліції.

<i>Порушені права (якими діями):</i>	<i>У кількості випадків:</i>
Свобода та особиста недоторканість (незаконне затримання, вимагання, образи, примушування до «співпраці»)	22
Повага до приватного життя (незаконне збирання конфіденційної інформації, погрози розголошення та розголошення конфіденційної інформації)	12
Неефективні засоби правового захисту (відмова у захисті прав, несвоєчасне реагування)	9
Право на мирні зібрання (незабезпечення безпеки проведення мирних акцій, необґрунтоване затримання учасників мирної акції)	3
Заборона тортур та нелюдського або принижуючого гідність поводження (тривале позбавлення води та їжі, фізичне насильство)	2

Бажаючих відстоювати свої права, порушені міліцією, серед українських ЛГБТ виявилось набагато менше, ніж у тих випадках, коли вони зазнали нападу з боку приватних осіб – усього 6 випадків. Лише 2 з цих спроб закінчилися частковим успіхом.

Голова обласного благодійного фонду "Здоров'я нації" Юрій Осипов розповів про випадки вимагання міліціонерами грошей за нерозголошення таємниці про нетрадиційну сексуальну орієнтацію того чи іншого громадянина:

- Співробітники міліції виходять на сайти під виглядом клієнтів. Знайомляться, виводять людей, як вони вважають, на чисту воду і вимагають гроші. Зафіксовано чотири випадки в Макіївці та Донецьку, де від осіб з нетрадиційною сексуальною орієнтацією вимагали від 3 до 12 тисяч гривень, щоб ніхто не дізнався про їх орієнтацію на роботі, серед родичів. Це тільки справи, про які я знаю, їх може бути більше. І ще в одному випадку хлопець сказав: мовляв, будь ласка, у мене на роботі й так усі знають. Замість 8000, які вимагала міліція, він заплатив близько 450 гривень штрафу. Йому інкримінували, як і всім, розповсюдження порнографічних фотографій (<http://korrespondent.net/ukraine/events/1408882-vvs-ukrayina-doneckie-gei-zhaluyutsya-na-politikov-i-miliciyu>).

За оцінкою задокументованих Центром «Наш світ» кейсів, більше половини випадків порушень з боку міліції відбулися в Донецьку та прилеглих до нього містах.

Кейс 349:

Ігор, мешканець Житомира, в листопаді 2011 р. був притягнутий до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 811-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення за заняття проституцією. У жовтні 2011 р., використовуючи незаконні методи (без заведення оперативно-розшукової справи), співробітники міліції під вигаданим ім'ям познайомилися з Ігорем в Інтернеті на спеціалізованому сайті знайомств для геїв і, спровокувавши розмову про вступ у статевий зв'язок за винагороду, запропонували зустрітися і заплатити гроші за секс. При зустрічі Ігор був затриманий, у нього незаконно переписали з телефону номери з адресної книги і сфотографували, докладно випитували, де збираються в Житомирі геї та наполегливо пропонували співпрацювати з міліцією в якості інформатора в обмін на звільнення від адміністративної відповідальності. Ігор відмовився.

Незважаючи на те, що грошей на руки за «проституцію» Ігор не отримував, що за законом є необхідною обставиною, для того, щоб вважати це правопорушення завершеним, Адміністративна комісія при Житомирській міській адміністрації визнала його винним. Після того, як Комісія замінила штраф, що призначила міліція, на попередження, Ігор відмовився надалі оскаржувати таке рішення, яке, хоч і звільняло його від штрафу, тим не менш, визнавало винним у проституції.

Кейс 383:

Володимир, житель м. Донецька, в травні 2012 р. був засуджений Київським райсудом м. Донецька до 2 місяців арешту за ч. 1 ст. 301 КК України за розповсюдження порнографії.

У листопаді 2010 р. на спеціалізованому сайті знайомств для геїв в Інтернеті Володимир познайомився з хлопцем для особистої зустрічі та запросив його до себе додому. На місці «хлопця» виявилися два міліціонери Київського РУВС м. Донецька, які без ордеру на обшук увірвалися в квартиру Володимира і провели в ній обшук без запрошення понятих. Знайомство в Інтернеті проводилося також незаконно – без заведення оперативно-розшукової справи. Володимира звинуватили в тому, що на його акаунті були викладені його нібито порнографічні фотографії. Також йому погрожували, якщо він не погодиться із звинуваченням і не підпише відразу всі папери, повідомити про його сексуальну орієнтацію за місцем роботи, що вони пізніше й зробили. Володимир був змушений звільнитися звідти.

Слідство тягнулося близько півтора роки. У лютому 2012 р. Володимир був заарештований нібито за ухилення від слідства, хоча, за його словами, він виконував до цього всі вимоги слідчого. У СІЗО він провів майже 3 місяці, аж до винесення судового вироку, тобто більше, ніж йому присудили. Однак оскаржувати свій вирок і необґрунтоване перебування під вартою він не захотів.

5.3. Трудові відносини

Було зафіксовано 5 випадків дискримінації у цій сфері: в 3 випадках це виразилося в незаконному звільненні, в 3 – у невивіщенні заробітної плати або невивіщенні трудової книжки, в 2 випадках була розголошена конфіденційна інформація про сексуальну орієнтацію, а в 1 випадку людина піддалася образам з боку начальства у зв'язку зі своєю сексуальною орієнтацією.

У 3 випадках потерпілі намагалися притягти порушників до відповідальності, в 2 – з частковим успіхом. В обох частково успішних випадках вдалося відстояти матеріальні інтереси потерпілих, проте довести дискримінаційний характер звільнення не вийшло через небажання свідків (співробітників постраждалих) свідчити проти свого начальства.

Кейс 352:

Тетяна, мешканка м. Павлограда Дніпропетровської обл., в листопаді 2011 р. була змушена звільнитися з місця роботи після того, як відмовила директору в його неодноразових сексуальних домаганнях, сказавши, що вона лесбійка. Крім цього, вона неодноразово піддавалася образам з боку директора в зв'язку зі своєю сексуальною орієнтацією, в т.ч. в присутності інших співробітників. При звільненні директор відмовився виплатити їй зарплату за останній місяць і повернути трудову книжку.

Тетяна звернулася зі скаргою в прокуратуру і їй вдалося відстояти свої матеріальні права – їй було виплачено зарплату і повернуто трудову книжку. Однак довести дискримінацію при звільненні їй не вдалося, тому що свідки, колишні колеги, побоюлися свідчити проти директора, у якого продовжували на той момент працювати.

5.4. Освіта

У цій сфері було зафіксовано 5 випадків. Всі вони стосувалися утисків з боку однокурсників чи однокласників постраждалих, а в одному з них дійшло до фізичного насильства (інцидент на ґрунті ненависті). Ще в одному з цих випадків потерпілий зазнав дискримінації з боку викладачів, що виразилося у заниженні оцінок і глузуванні.

Хоча характер порушень у сфері освіти схожий з порушеннями в трудовій сфері – в обох сферах постраждалі піддаються або дискримінаційним діям з боку адміністрації, або ворожому ставленню з боку співробітників/співучнів, – у сфері освіти, на відміну від трудової сфери, жоден із потерпілих не захотів відстоювати свої права. Таке становище можна пояснити, на наш погляд, двома основними чинниками: психологічним – вороже ставлення до ЛГБТ в молодіжному середовищі більш радикальне, ніж у дорослих, і економічним – звільнений працівник у більшості випадків втрачає більше, ніж студент в матеріальному плані, тому частіше готовий відстоювати свої права.

Кейс 375:

Тарас, студент останнього курсу одного з вузів м. Луцька, починаючи з другого курсу, відколи його однокурсникам стало відомо про його сексуальну орієнтацію, постійно піддавався глузуванню і образам з їхнього боку. Спроби знайти захист у адміністрації вузу ні до чого не призвели – декан проігнорував його скарги.

Після того, як інформація про його сексуальну орієнтацію стала відома викладацькому складу, Тарас зазнав цькування і з їхнього боку. *«Деякі викладачі висловлювали свою думку мені в очі, деякі просто жартували під час лекцій – було по-різному»,* – повідомив Тарас. Також він пов'язує з їх негативним ставленням і заниження оцінок з їхнього боку, а як наслідок, – позбавлення стипендії.

5.5. Соціальна сфера та сфера прав споживачів

У цих сферах було зафіксовано всього 8 випадків, в т.ч. в 3 випадках дії порушників були кваліфіковані як злочини на ґрунті ненависті. Крім цього, у 2 випадках людям було відмовлено в обслуговуванні, ще у 2-х вони піддалися образам з боку обслуговуючого персоналу, один раз порушено право на повагу до приватного життя, і в одному випадку постраждалі були виселені з житла, що орендували.

Потерпілі намагалися притягти порушників до відповідальності в 2 випадках, пов'язаних із злочинами на ґрунті ненависті.

Кейс 380:

Світлана в червні 2011 р. була зґвалтована київським таксистом, коли він підвозив її додому. Приводом до образ та насильства з його боку послужила «неправильна», на його думку, сексуальна орієнтація Світлани (це було зрозуміло з її теплої прощання зі своєю подругою перед тим, як вона сіла в машину).

5.6. Судова сфера

Право на справедливий суд було порушено в 3 випадках.

У першому випадку, в лютому 2012 р. Київський районний суд м. Донецька, на наш погляд, необґрунтовано санкціонував обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту підслідного у кримінальній справі, пов'язаній з нібито розповсюдженням їм порнографії. В результаті, людині довелося провести в ув'язненні термін більший, ніж йому присудив суд (*кейс 383*).

У другому випадку, також пов'язаному з нібито розповсюдженням порнографії, Красноперекоський міський суд порушив право підсудного на справедливий розгляд справи. На думку його адвоката, підсудний був необґрунтовано позбавлений допомоги захисника при розгляді справи судом першої інстанції (травень 2012 р.), показання обвинуваченого не були перевірені, а суд упереджено ставився до розгляду справи – не викликалися свідки, не була проведена необхідна експертиза. На момент написання даного звіту справа перебувала на стадії апеляції (*кейс 398*).

У третьому випадку Окружний адміністративний суд м. Києва безпідставно заборонив проведення мирної акції в грудні 2012 р., присвяченій Міжнародному дню прав людини, а пізніше її учасники та одна з організаторів були необґрунтовано притягнуті до адміністративної відповідальності Шевченківським районним судом м. Києва (*кейс 431*).

5.7. Право на мирні зібрання

Зафіксовано три випадки, коли це право було порушено.

Перший (кейс 401) – це спроба провести мирну акцію «Київ-Прайд 2012» 20 травня 2012 р. У той день міська влада і міліція не змогли забезпечити право громадян на мирні зібрання: міліція порадила організаторам скасувати марш за 30 хвилин до його початку, пославшись на те, що не зможе забезпечити безпеку. Поставлені перед жорстким вибором, організатори прайду були змушені скасувати акцію, побоюючись за безпеку її учасників. Раніше високопоставлений чиновник київської міліції сказав організаторам гей-прайду, що він не готовий піддавати ризику своїх працівників заради ЛГБТ.

«Це було очевидно з самого початку, що міліція Києва не хоче, щоб гей-прайд відбувся. Їх небажання взяти на себе зобов'язання щодо забезпечення адекватних заходів для захисту демонстрантів призвело до того, що організатори залишилися з почуттям страху за свою безпеку», – сказав Макс Такер, координатор кампаній Amnesty International по Україні (<http://www.amnesty.org.ua/node/247>).

Другий випадок (кейс 425) – пікетування ЛГБТ-активістами українського МЗС в липні 2012 р. на знак протесту проти законопроекту № 8711 (про заборону «пропаганди гомосексуалізму»), зірване бойовиками з ВО «Свобода». Викликана міліція вишикувалася в шеренгу неподалік і нічого не зробила для забезпечення законного права ЛГБТ на мирне зібрання (<http://news.tochka.net/122837-berkut-polyubovalsya-stychkoy-geev-i-svobodovtsev-foto/>).

Напад «свободівців» на мирний пікет ЛГБТ біля МЗС. Фото news.tochka.net

Третій випадок (кейс 431) стався в грудні 2012 р. Мирна акція, організована ЛГБТ-організацією «Інсайт» з нагоди Міжнародного дня прав людини, спочатку була заборонена Окружним адміністративним судом м. Києва, який увечері напередодні акції прийняв безпідставне рішення про заборону її проведення, використавши стандартне в таких випадках формулювання: «з метою забезпечення правопорядку, запобігання вчиненню злочинів, захисту прав і свобод жителів Києва і гостей столиці», а Київська міська державна адміністрація пояснила це тим, що саме в заявленому місці й у той же час пройдуть «загальнодержавні свята». В жодному календарі щодо заявленої дати (8 грудня) не вдалося знайти жодної згадки про те, що вона святкова, також і фактично в цьому місці в цей

час не спостерігалось ніяких «святкувань». Тим не менш, організатори напередодні акції встигли відправити міській владі ще одне повідомлення про її проведення вже в іншому місці.

Під час проведення акції її учасники піддалися нападу і провокаціям з боку декількох бойовиків праворадикальної партії «Свобода», які розпорошили серед демонстрантів сльозогінний газ і намагалися порвати транспаранти (http://society.lb.ua/life/2012/12/08/181783_kieve_podralis_storonniki.html?utm_source=lbua&utm_medium=link&utm_campaign=mainfeedbold).

При цьому, ВО «Свобода» офіційно на своєму сайті взяла на себе відповідальність за ці напади, перерахувавши навіть імена «героїв-патріотів» (<http://svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/034872>). Це перший випадок, коли ця ультраправа політична сила визнала застосування насильства стосовно ЛГБТ, до цього вони лише виражали солідарність з «невідомими патріотами», які побили організаторів травневого гей-прайду, не вказуючи безпосередньо на свою причетність. Цілком очевидно, що така сміливість у них з'явилася після проходження «Свободи» до парламенту. Втім, вони цього і не приховують, описуючи, як депутат-свободівець О. Гелевей втручався в дії міліції, яка затримала екстремістів, і домогся їх звільнення.

Після акції ще троє з її учасників зазнали нападу «невідомих» і були жорстоко побиті – з травмами різного ступеня тяжкості їм довелося звернутися до лікарні (http://blogs.lb.ua/nadia_parfan/182145_svoboda_naroshchuie_tempi_pokrashchennya.html).

Водночас, міліція, якої під час проведення акції було досить багато, вела себе неадекватно по відношенню до демонстрантів, звинувативши спочатку організаторів в незаконному проведенні акції, а коли почалися провокації з боку праворадикальних екстремістів, хапала і затримувала без розбору всіх, хто потрапляв під руку. Так, крім двох «свободівців», було затримано шість учасників акції, яких доставили в Шевченківське РУВС. Їм було пред'явлено обвинувачення у вчиненні адміністративних правопорушень, а саме, ст. 173 КУАП (дрібне хуліганство) через «штовхання в натовпі» і ст. 185 КУАП (опір законним діям міліції). Ось як описав те, що відбувалося, один із затриманих учасників мирної акції правозахисник Володимир Чемерис:

«Свободівці» розпилюють сльозогінний газ проти учасників мирної акції ЛГБТ. Фото LB.ua

- Проблеми з міліцією почалися після дій провокаторів. Зокрема, представник "Свободи" підійшов до представників МВС і протягом певного часу про щось розмовляв.

Після «переговорів», свободівець почав видирати плакати у мітингуючих, викрикувати образливі слова і штовхатися. Міліціонери відреагували і почали «налагоджувати громадський порядок», а саме намагалися розігнати мітинг і затримувати учасників акції, не чіпаючи провокатора. Аналізуючи поведінку міліції і провокаторів, можна зробити один висновок – "Свобода" працює в одній зв'язці зі владою. (<http://www.zmina.org.ua/2012/12/svoboda-proty-prava/>).

Після цих подій одній з організаторів мирної акції, Олені Шевченко («Інсайт»), було пред'явлено звинувачення за ст. 185-1 КУАП (порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій).

Міжнародна правозахисна організація Human Rights Watch закликала український уряд засудити гомофобні заяви політиків і напад на мирну акцію протесту в Києві 8 грудня цього року. Про це йдеться в заяві організації, опублікованій на її сайті (<http://obozrevatel.com/politics/39064-hrw-trebuje-ot-ukrainskoj-vlasti-nakazat-svobodovtsev-napavshih-na-geev.htm>).

5.8. Пенітенціарна система

Було зафіксовано один випадок, який стосувався обмеження доступу до медичного обслуговування через сексуальну орієнтацію ув'язненого (*кейс 372*).

6. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Законопроект № 0945 (№ 8711 у ВР VI скликання) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо захисту прав дітей на безпечний інформаційний простір)» на думку українських і міжнародних ЛГБТ і правозахисних організацій, структур ООН, РЄ, ЄС, Уповноваженого ВР України з прав людини та українського МЗС є дискримінаційним і таким, що порушує фундаментальні права людини.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Верховній Раді України** – відхилити даний законопроект і не голосувати за аналогічні законопроекти в подальшому;

- **Президенту України** – ветоувати цей законопроект у разі прийняття його ВР;

- **Уповноваженому ВР України з прав людини** – використовувати всі наявні повноваження для недопущення ухвалення цього законопроекту;

- **українським і міжнародним ЛГБТ і правозахисним організаціям, структурам ООН, РЄ та ЄС, посольствам США і європейських держав** – продовжити чинити вплив на українську владу з метою недопущення ухвалення даного законопроекту.

2. Прийнятий на виконання одного з пунктів Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» є, на думку ряду міжнародних та українських експертів, недопрацьованим і не відповідає європейським нормам у галузі прав людини. Зокрема, у переліку ознак, за якими заборонена дискримінація, в ньому не згадані такі ознаки як СОГІ, що є прямою вимогою міжнародних норм і рекомендацією ЄС.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Міністерству юстиції України**, відповідальному за внесення пропозицій щодо доопрацювання цього закону, – врахувати вимоги українських і міжнародних ЛГБТ і правозахисних організацій, РЄ, ЄС, а також рекомендації структур ООН та Уповноваженого ВР України з прав людини, і внести в явній формі в перелік ознак, за якими заборонена дискримінація (ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»), сексуальну орієнтацію і гендерну ідентичність;

- **Європейській Комісії** – не вважати цей закон таким, що задовольняє європейським вимогам в області прав людини і, відповідно, не вважати виконаним в повній мірі План дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України в разі відсутності в цьому законі явного згадування СОГІ серед переліку ознак, за якими заборонена дискримінація в Україні.

3. Уряд України практично проігнорував Рекомендацію КМРЕ СМ/Rec(2010)5 «Про заходи по боротьбі проти дискримінації за ознаками СОГІ».

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Кабінету міністрів України** – виконати першочергові пропозиції щодо виконання цієї Рекомендації, викладені в спеціальному Звіті за результатами виконання Україною цієї рекомендації (<http://gay.org.ua/publications/report2012-u.pdf>);

- зокрема, **Міністерству охорони здоров'я України** – внести необхідні зміни до Наказу МОЗ № 60 від 03.02.2011 р. «Про удосконалення надання медичної допомоги особам, що потребують зміни (корекції) статевої належності» і до Наказу МОЗ № 479 від 20.08. 2008 р. «Про затвердження Переліку захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем» відповідно до пропозицій Ради ЛГБТ-організацій України, викладеними в листі на ім'я Міністра охорони здоров'я України (вих. № 01-11/12-ЛГБТ від 14.11.2012 р.).

4. У жовтні 2012 р. Україна вдруге пройшла процедуру Універсального періодичного огляду (УПО) ООН, в ході якої їй було дано 145 рекомендацій у сфері прав людини, 12 з яких безпосередньо стосувалися прав ЛГБТ.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Українському уряду (в особі Міністру)** – прийняти всі рекомендації, що стосуються проблем з дотриманням прав людини щодо ЛГБТ в Україні, надані нашій державі в ході другого циклу УПО ООН.

5. В медичних вузах України досі навчання майбутніх медиків проходить за підручниками, в яких гомосексуальність визнається патологією і перверсією, що суперечить прийнятій Україною МКХ-10, а також Основам законодавства України про охорону здоров'я.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Міністерству охорони здоров'я України** – організувати ревізію всіх схвалених МОЗ навчальних посібників та ін. навчальних і методичних матеріалів для медичних навчальних закладів з метою приведення їх у відповідність до вимог МКХ-10, особливо в питаннях, що стосуються сексуальності взагалі і гомосексуальності зокрема, з метою усунення згадок про це явище як про захворювання, психічний розлад, сексуальну перверсію тощо. Крім цього, забезпечити, щоб нові навчальні матеріали, які отримують схвалення МОЗ України, перевірялися на предмет коректного висвітлення проблематики сексуальної орієнтації.

6. Низка державних посадовців неодноразово висловлювали свої відверто гомофобні переконання, зокрема, підтримуючи гомофобні ініціативи, що є неприпустимим для представників державної влади, яка декларує прихильність демократичним принципам.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Представникам органів державної влади та місцевого самоврядування** – не допускати публічних проявів гомофобії, дотримуватися принципів поваги рівності і недискримінації для всіх соціальних груп;

- **Органам державної влади та місцевого самоврядування** – надалі бути більш розбірливими в наданні своєї підтримки проведенню громадських заходів, що носять гомофобний характер і сприяють розпалюванню ненависті стосовно ЛГБТ.

7. Українські ЗМІ для ілюстрації матеріалів по ЛГБТ проблематиці часто використовують фото- або відеоряд з зарубіжних гей-прайдів і карнавалів, що абсолютно не відповідає змісту самих матеріалів. Крім цього, українські журналісти практично завжди некоректно вживають терміни, використовуючи «гомосексуалізм» і «гомосексуаліст» замість «гомосексуальність» і «гомосексуал». Все це сприяє формуванню в суспільстві негативних стереотипів щодо ЛГБТ.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Українським ЗМІ та журналістам** – намагатися використовувати ілюстративний ряд, відповідний змісту матеріалу, а також уникати вживання некоректних термінів у контексті питань ЛГБТ.

8. Церкви та релігійні організації, які є одним з ініціаторів зростання гомофобії в Україні, роблять значний вплив на формування позиції окремих державних чиновників і цілих державних органів у питаннях, пов'язаних з СОГІ.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Органам державної влади та їх представникам** – взяти до уваги й надалі у своїй роботі керуватися конституційним принципом, закріпленим у ст. 35 Основного закону, який вказує, що «церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви», а також, що «жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова».

9. Переважна більшість порушень прав людини з боку державних органів щодо ЛГБТ в Україні відбувається з боку міліції.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Міністерству внутрішніх справ України** – регулярно проводити з особовим складом освітні заходи з формування толерантного ставлення та неприпустимості порушення прав людини відносно ЛГБТ (в контексті інших маргіналізованих соціальних груп), а також (спільно з органами прокуратури) ретельно і неупереджено розслідувати випадки порушення прав людини відносно ЛГБТ з боку співробітників міліції і притягати винних до дисциплінарної та кримінальної відповідальності.

10. Під час проведення публічних мирних акцій ЛГБТ в 2012 р. в м. Києві столична міліція не повною мірою виконувала покладені на неї обов'язки з охорони громадського порядку, а в одному випадку сама порушила право учасників мирної акції на свободу та особисту недоторканність.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **МВС в цілому і Головному управлінню внутрішніх справ в м. Києві зокрема** – взяти до уваги і донести до відома співробітників, які відповідають за громадську безпеку, що відповідно до ЄКПЛ, охорона мирних акцій є обов'язком держави.

11. Залишаються нерозслідуваними кримінальні справи про побиття організаторів мирної акції «Київ-Прайд 2012». При цьому, ці справи були порушені лише за статтею «Хуліганство» і, хоча є всі підстави, щоб розцінювати ці злочини як злочини на ґрунті ненависті, Прокуратура м. Києва досі не поспішає застосувати відповідну статтю КК.

У зв'язку з цим, ми рекомендуємо:

- **Генеральній прокуратурі України** – порушити кримінальні справи за фактами нападу на організаторів «Київ-Прайд-2012» С. Шеремета і Т. Карасійчука за ч. 3 ст. 161 КК України.

12. Мирна акція ЛГБТ 8 грудня 2012, присвячена Міжнародному дню прав людини, була неправомірно заборонена Окружним адміністративним судом м. Києва на тій підставі, що в той день і в тому місці, нібито мали відбуватися якісь «загальнодержавні свята».

У зв'язку з цим рекомендуємо:

- **Адміністративним судам України всіх рівнів** – взяти до уваги і керуватися у своїй роботі надалі Постановою № 6 Пленуму ВАСУ від 21.05.2012 р., яким він затвердив і вирішив довести до відома суддів окружних та апеляційних адміністративних судів Довідку по вивченню і узагальненню практики застосування під час розгляду і прийняття рішень в протягом 2010-2011 рр. справ щодо реалізації права на мирні зібрання. Зокрема, з цього документа випливає, що заборона проведення мирних зібрань у дні державних і релігійних свят у відповідних місцях є некоректною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМН	- Академія медичних наук України
БЮТ	- Блок Юлії Тимошенко (політ.)
ВАСУ	- Вищий адміністративний суд України
ВИЛ	- Вірус імунодефіциту людини
ВР	- Верховна Рада України
ЄКПЛ	- Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод
ЄС	- Європейський Союз
ЗМІ	- засоби масової інформації
ЗУ	- Закон України
КК	- Кримінальний кодекс України
КМРЕ	- Комітет міністрів Ради Європи
КПУ	- Комуністична партія України
КУАП	- Кодекс України про адміністративні правопорушення
ЛГБТ	- лесбійки, геї, бісексуали та трансгендерні люди
МВС	- Міністерство внутрішніх справ України
МЗС	- Міністерство закордонних справ України
МКХ-10	- Міжнародний класифікатор хвороб 10-ї редакції
МОЗ	- Міністерство охорони здоров'я України
НАТО	- Північно-Атлантичний альянс (воєн.-політ.)
НКВД	- репресивний держ. орган радянської епохи 30-40-х рр.. ХХ ст.
НМУ	- Національний медичний університет
НУНС	- Наша Україна – Народна самооборона (політ.)
ОБСЕ	- Організація з безпеки та співробітництва в Європі
ОДА	- обласна держ. адміністрація
ООН	- Організація Об'єднаних Націй
ПАРЄ	- Парламентська асамблея Ради Європи
ПР	- Партія регіонів України
РАН	- Російська академія наук
РЄ	- Рада Європи
РУВС	- районне управління внутрішніх справ
СБУ	- Служба безпеки України
СІЗО	- слідчий ізолятор
СНІД	- синдром набутого імунодефіциту людини
СОГІ	- сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність
США	- Сполучені Штати Америки
УГКЦ	- Українська Греко-Католицька церков
УГСПЛ	- Українська Гельсінська Спілка з прав людини
УЄФА	- Європейська футбольна асоціація
ЧСЧ	- чоловіки, які мають секс з чоловіками
UNAIDS	- Агентство ООН по СНІДу

Про Центр «НАШ СВІТ»

НАША ІСТОРІЯ

Регіональний інформаційний і правозахисний Центр для геїв і лесбійок Центр «Наш світ» («Наш мир» російською або “Our World” англійською) був створений в Луганську в 1998 р. як самодіяльна незалежна група активістів. За власною ініціативою ми взяли на себе відповідальність за просвіту українського суспільства щодо гомосексуальності, розвінчання усталених стереотипів та упереджень проти геїв і лесбійок, консолідацію лесбігеївської спільноти та захист своїх прав.

Ситуація в Україні, яку ми виявили: тут «немає проблем із гомосексуальністю», допоки її не видно. Спочатку місцеві чиновники просто не знали, що робити з нашою організацією. В інтерв'ю одній з українських газет представник місцевої влади бідкався: *«Як ми можемо визнати їх [організацію] на офіційному рівні, як юридичну особу? На це немає законної підстави, хоча ця орієнтація і не заборонена, але ж немає і прецедентів... Якщо ми їх зареєструємо, тоді, вибачте, до нас прийдуть онаністи, ще хтось... І як щодо моралі?»* Використовуючи надумані приводи, вони відмовили нам у реєстрації.

Звичайно, ми не змирилися з такою відвертою дискримінацією. «На світ» був врешті-решт зареєстрований наприкінці 1999 р. Але успішна реєстрація стала можливою тільки завдяки наполегливій боротьбі членів організації за свої законні права та постійній увазі до цього питання з боку різних міжнародних правозахисних організацій.

НАШІ ЦІЛІ

- Захист прав і свобод людини щодо лесбійок, геїв, бісексуалів і трансгендерів в Україні. Боротьба проти дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.
- Покращення ставлення українського суспільства до гомосексуальності, спростовуючи гомофобію в мас-медіа.
- Підтримка ЛГБТ людей та їхнього самоусвідомлення і гідності як рівних і корисних членів українського суспільства.

НАША ПОТОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Наші проекти націлені на українську лесбігеївську спільноту та суспільство в цілому. Наразі ми фокусуємо свої зусилля на наступному:

- Моніторинг порушень прав ЛГБТ.
- Початкова юридична допомога та консультування для жертв дискримінації та «злочинів ненависті» на ґрунті сексуальної орієнтації.
- Юридична просвіта ЛГБТ спільноти (література, тренінги).
- Спільні акції з іншими організаціями по захисту рівних прав для ЛГБТ на законодавчому та політичному рівні.
- Робота, спрямована на поліпшення українського антидискримінаційного законодавства і практик.
- Підтримка зусиль інших гей-груп, спрямованих на протидію епідемії ВІЛ/СНІД та мобілізацію ЛГБТ-спільноти на місцевому рівні.
- Організація семінарів і конференцій.

Центр «Наш світ» є співзасновником Ради ЛГБТ-організацій України (що наразі налічує 26 організацій). Олександр Зінченков, координатор правозахисних програм Центру, є головою Комітету Ради з прав людини та правозахисту і співголовою Ради ЛГБТ-організацій України.